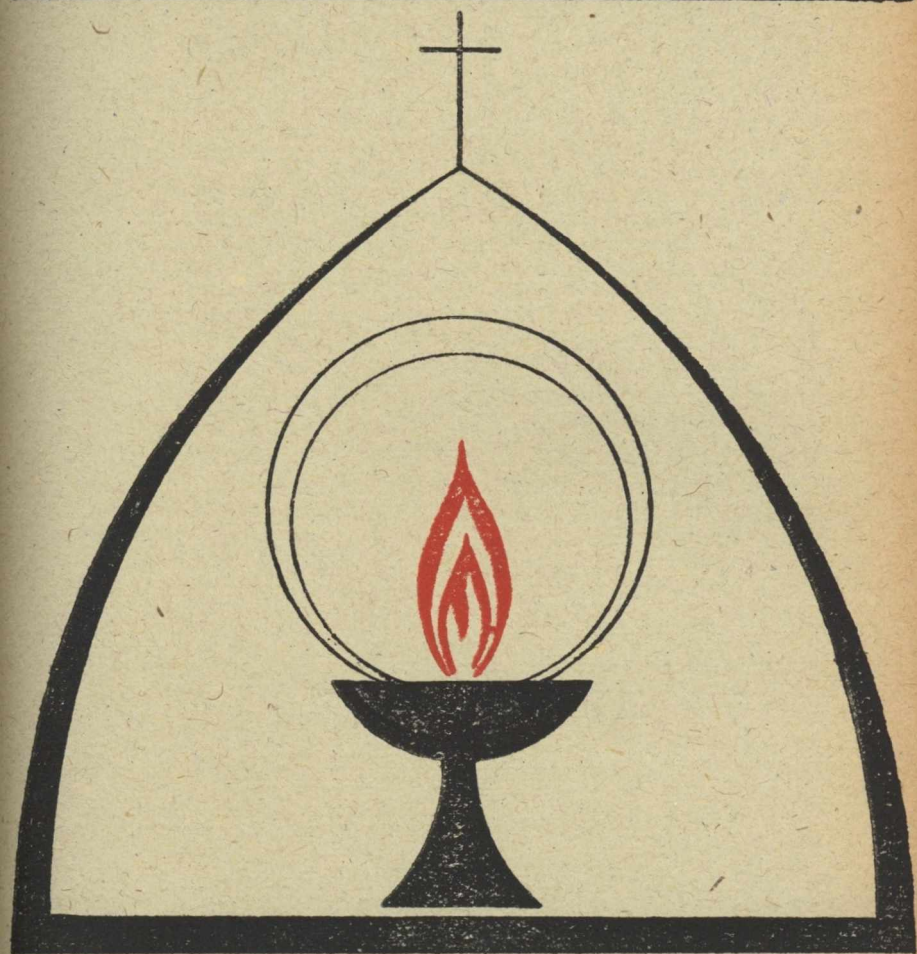

1949. ÁPRILISI SZÁM

LELKIPÁSZTOR

■ SZERKESZTI: VEÖREÖS IMRE ■

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS LELKESZI ÉRTESÍTŐ

Megjelenik körlevélként

Kézirat gyanánt

Hivatalos egyházi kiadvány. Hivataloknak járó példány ára: 6 forint

Másoknak 4 forint

Cím: Győr, Ráth Mátyás-tér 1.

Csekkszám: Gy. 803.545.

TARTALOM:

1949 APRILIS HO

Időszerű papi igék: Zsolt. 102, 7/b—8. Káldy Zoltán.

A gyülekezet imádsága: Imádságok igehirdetés után. K. G.

Igehirdető műhelye: Nagypéntek. Pestmegyei felsőegyházmegye munkaközösége.

Húsvétvasárnap. Pécsi munkaközösség.

Húsvéthétfő. Orosházi munkaközösség.

Quasimodogeniti. Csanádi munkaközösség.

Jubilate. Mosoni munkaközösség.

Misericordia Domini. Szegedi munkaközösség.

Illusztrációk. Kiss Samu.

Luther a gyermekkeresztségről. Scholz László.

Az új egyházi törvények előkészítésének problémái. Dr. Sólyom Jenő.

Liturgikus magatartás: A konfirmáció. Budaker Oszkár.

Két zsinat. Dr. Nagy Gyula.

Lelkeszi vélemények a bibliakörről. Dunáninneri egyházkerület.

Csendes vasárnapok — áldott vasárnapok. Tekus Ottó.

Ökumenikus őrálló: Németalföld. P.

Belgium és Luxemburg. P.

Spanyolország. P.

A „misszió” szó egyházi használatáról. Dr. Karner Károly.

Könyvtárban: Lutheránus Világszemle. T. L.

Világosság és élet. T. L.

Dr. Ecsedy Aladár: Jézus követése T. Gy.

Handbuch für evangelische Jugendarbeit. T. O.

Püspöki körlevél.

Közös protestáns pásztorlevél.

Levél-részlet

„Szomorúan olvastam a Lelkipásztor legutolsó számában a hátralékosok-ról. Lehetetlennek tartom, hogy egyesek közönye és felelőtlensége miatt nélkülözhetetlen lapjaink megszűnjenek. Püspöki rendelkezés szerint a Lelkipásztort hivatalból kapja minden gyülekezet, az előfizetési díj a gyülekezetet terheli és annak befizetéséért elsősorban a lelkesz felelős. Ha szép szóval és szeretettel nem lehet eredményt elérni, akkor keményebb fegyelmézéstől sem lehet eltekinteni, mert a lustaság és felelőtlenség ma nem tűrhető. Kérem a kiadóhivatalt, legyen szíves mielőbb közölni velem, hogy egyházmegyéim gyülekezetei közül melyik mennyivel van hátralékban. Ha hátralék lenne, gondoskodni fogok, hogy az megszűnjék.”

Molnár Gyula esperes.

† Időszerű papi igék †

...olyanná lettem, mint a bagoly a romokon. Virrasztok és olyan vagyok mint a magános madár a háztetőn." (Zsolt. 102, 7b-8.)

A lelkési szolgálat: *virrasztás*. A virrasztás pedig — Luther szerint — „e világ vágyó szerelmével szemben az örökkévaló javakon való esüngés.“ Nincs virrasztás e „esüngés“ nélkül. De a lelkési szolgálat mint virrasztás, nemcsak ebből az örökkévaló javakon való esüngésből áll, hanem vele szorosan összetartozó vigyázásból és pedig a másokra való vigyázásból is. Csüngni, vigyázni, éjszakába belefurt szemekkel figyelni, figyelmeztetni, ha kell a közelgő veszedelmet elkiáltani és védekezni: ez a virrasztás.

A virrasztó szolgálat legnagyobb terhe: *a magányosság, az egyedülvalóság, az árvaság*. „A virrasztó mindig *magános*, mert a többiek alusznak“ — mondja Luther. A virrasztó sorsa és helyzete mindig hasonló a „romokon“ vagy „háztetőn“ ülő bagolyhoz vagy más magános madárhoz. Aki már látott félhomályban vagy sötétségben magános baglyot gubbasztani, *amely körül szinte kiáltott az egyedülvalóság* és ugyanakkor átélte már lelkési szolgálatában a virrasztásból fakadó *magányosság* nyomorúságát, az megtalálja a sokszor fájó összefüggést a háztetőn ülő madár és a maga sorsa között.

Isten virrasztó szolgálói mindig átélték a magányosság gyötrelmét. Átélté Noé és Ábrahám, Mózes és Illés, Dávid és még sokan mások. Mindenek felett pedig maga Jézus. Közvetlen nagypéntek előtt, megmaradt néhány tanítványát így boesátja útra: „Íme eljön az óra és immár eljött, hogy szétoszlatok, kiki az övéihez és *engem egyedül hagyjatok.*“ (Ján. 16, 32.) A geszmáne-kerti Jézusnál, aki körül alvó tanítványok vannak, kell-e magányosabb és árvább lélek?

Az igazán virrasztó mai evangélikus lelkésznek is *ez az árvaság* a legnagyobb nyomorúsága. Nincs is *árvább* ember egyházunkban, mint a lelkész, aki a „háztetőn“ virraszt. Kezdődik ez a *magunkra maradottság a családdal szemben*. Az a lelkész, aki ma a virrasztó szolgálatát *halálosan komolyan veszi* és látja a kegyelmi időnek talán rövid idejét, nem kíméli magát. Látja, hogy sietni kell, amíg „tart a ma“, még sokat meg kell menteni, ezért szent tékozlással dobja magát Isten országáért való hareba. Lázás sietséggel szólja az ígét, még akkor is, ha a szellemi és fizikai erőfeszítés alatt ropognak a esontok és fogy az ereje. *De ott van a család*, amely még ha Isten útján jár is, igyekszik kímélni, mérsékletre inteni és végeredményben *tiltakozik ellene*, hogy „egy ember vesszen el sokakért.“ Ahol viszont a család nem jár a keskeny úton, ott meg egyenesen botránkozás számukra az önmagát nem kímélő, velük igen kevés időt töltő, magát szinte beteggé dolgozó hitvestárs vagy édesapa. És az ember kénytelen fájoan rádöbbenni, hogy bármennyire szeretnek az enyéim, mégis *távol vannak tőlem és mégis egyedül vagyok velük szemben, mint a madár a háztetőn.*

Aztán meg kell tapasztalnia a virrasztó-lelkésznek azt is, hogy igen sokszor egyedül van *a legjobb barátaival* szemben is. Még azokkal szemben is, akikkel „egy Lélekkel“ itattatott meg. Amikor a virrasztással járó nehézségeket, az éjszaka veszedelmeit meg kellene nekik velem osztaniuk, sokszor talán önmaguk feláldozásával is, akkor még *ezek a testvérek sincsenek sehol*. Az alvó és megalkuvó virrasztókat megkritizálják, a háztetőre kiállókat eserbenhagyják. Pál apostolnak is milyen keserves csalódásai voltak ezen a téren. „Első védekezésem alkalmával *senki* sem volt mellettem, sőt *mindnyájan elhagytak*“ — panaszolja. (II. Tim. 4, 16). *Ezer és ezer barátja közül senki sem volt, aki kiállt volna mellette!* Pál apostol sorsa minden virrasztó-lelkész sorsa.

A lelkésznek igen sokszor át kell élnie azt is, hogy bármennyire körülrajongják gyülekezetében, bármennyire kinyilvánítják szeretetüket iránta, vannak alkalmak és idők, amikor az *egész gyülekezettel szemben egyedülmarad*. Mivel „háztetőn“ van, tehát — mint Luther mondja — *még nem a mennyben, de nem is a világon* („a világ alattam, a menny felettem“), *ebből való helyzetéből* fakad igen sokszor a gyülekezetben való egyedülmaradottsága. Vannak helyzetek, amikor „*e világból*“ való hívei nem állnak melléje, mert túl „mennyei“-nek (túlzónak, esetleg szektásnak) tartják, azok viszont, akik már hitük révén megízlelték a „mennyei dolgokat“, nem tartják *eléggé* menyneinek a „háztetőn“ virrasztó lelkészt. Így aztán mindegyik csoporttal szemben *magáramarad*. Nem is szólva arról, hogy sokszor teljesen egyedül marad az *egész alvó* gyülekezettel szemben. Sokszor nagyon fájdalmas magunkra-maradni azzal a gyülekezettel szemben, amelyre az életünket rááldoztuk.

Egyedül-marad sokszor a virrasztó azért is, mert a „háztetők“ *gyakran messze vannak egymástól* és veszedelem idején, amikor pillanatról-pillanatra kell döntenie, kiáltania és védekeznie, nem kiálthat át a másik „háztető“ virrasztójához. *Mindenkitől függetlenül*, magáramaradva kell döntenie. Egyedül.

De még ha közel vannak is a „háztetők“, gyakran maradhat magára a virrasztó, mert a háztetők virrasztói még ha „egy Lélekkel“ itattattak is meg, *a veszedelem megítélésében esetleg más-más látást nyertek*. Amit én az éjszakában való virrasztásnál veszedelemnek látok, a másik még nem látja annak. Ezért *nem támaszkodhatom a másik döntésére. Magamnak kell döntenem*. Az élet-halál nagy harcában, földi teremtmény nem segíthet rajtam. „Magános madár“ vagyok a háztetőn.

Ha a magányosság nem is tartozik hozzá *állandó* állapotként életünkhöz, vagy legalább is nem érezzük azt mindig olyan súlyos tehernek, mégis nagyon sokszor úgy *hozzátartozik életünkhöz*, mint naphoz a meleg és a patakhoz a meder. *Nincs virrasztás árvaság nélkül*. Jaj annak a virrasztónak, aki még nem élte át a „háztető“ magányosságát, mert az leszállt a háztetőről és a többiekkel *együtt alszik*, egy huron pendül velük. És jaj annak a lelkésznek, akit így mindenki szeret!

Ugyanakkor, amikor tény, hogy nincs virrasztó szolgálat a romokon ülő bagoly kietlen magányossága nélkül, mégis *árvaságunk-*

ban Isten színe előtt kell felvetnünk a kérdést, hogy egyedülvalóságunk vajjon Isten iránti *engedelmességünk*ből vagy *engedetlenségünk*ből fakad-e. A Geesemáné-kertben vívódó Jézus magányossága engedelmességből fakad, de a *töklevél alatt duzzogó, hiúságában megsértett Jónás egyedülvalósága engedetlenségéből folyt*. Sokszor nem az Isten mellett való kiállásom, hanem Istennek való ellenállásom tesz árvává. Az, hogy én a „házban“ *alsom*, a *többiek* viszont azok, akik *virrasztanak*, a „háztetőn“. Sokszor árvaságom, nem Isten útján való járásomat fémjelezi, hanem a bűn pusztaságában növő töklevelék árnyékát veti reám.

Az Isten iránti engedelmességből folyó magányosság: *kiváltság*. Elvételik mindenki tőlem, hogy alkalma legyen találkozni, az egyedüli társsal: Jézussal. Minden árvaságunk alkalom Jézusnak arra, hogy *szemtől-szembe* állhasson velünk. Ebben a találkozásban, ott a magányosságban, *utolérnek bűneink, reánk nehezednek és égetnek*. Minden egyedülvalóság Jézus jelenlétében alkalom a magambatekinítésre, bűneimnek meglátására. *De alkalom a múlt felszámolására, Jézus Krisztussal való megerősödésre* és a megújult virrasztó szolgálat elkezdesére. Az egyedülvalóság nyomorúsága alkalom Jézus kezében arra, hogy meglássam: *semmit sem tudok, csak vétkezni*, de meglássa az Urat is, hogy *kegyelme erősebb mindennél*. Árvaságunkban megtanuljuk megvetni magunkat és dícsérni az Urat.

Báresak tudnánk hordozni a „háztetők“ magányosságát nem mint nyugöt és terhet, hanem *mint kiváltságot*. Ennek, az árvaságot ajándékként elfogadó magatartásnak pedig az a titka Luther szerint: *„csüngni az örökkévaló javakon és sóvárogva csak azokra nézni.“*

Káldy Zoltán.

A gyülekezet imádsága

Imádságok igehirdetés után

Nagypéntek.

Luk. 23, 32—43.

Úr Isten, mennyei Atyánk! Mennyire szeretsz Te bennünket! Fiad a kereszten kínokban vonaglik utolsó gonosztevők között és halod sóhajtásait, látod kínjait, hallod a csúfolódók hangjait és látod az ember égrekiáltó bűneit és mégis néma maradsz. Tudjuk, Atyánk, értünk hallgatsz. Köszönjük, hogy ennyire szeretsz bennünket, bűnös embereket.

Téged is áldunk, Krisztusunk. Nem törödsz kínjaiddal. A bűn fáj most is. Egyetlen gondod, hogy kínzóid bűnbocsánatot nyerjenek. Csendesen tűröd a gúnyt, de figyelmes vagy a megtérő latorhoz és örömmel fogadod be országodba. Szerezz bocsánatot nekünk Krisztusunk. Országodat nyisd meg előttünk, Királyunk.

Bocsásd meg, Atyánk, szereteted és Krisztusod ellen elkövetett tenger sok bűnünket. Azt látjuk, mit míveltek a megfeszítők ott a

Golgotán. Most azt kérjük, ébressz égreakiáltó bűneink undokságának megbánására.

Tőlünk csak bűn telik, Tőled csak kegyelmes szeretet. Ámen.

Húsvétvasárnap.

Ján. 20, 1—10.

Úr Isten, mennyei Atyánk! Győztél! Győztél emberi gonoszsgágon, győztél bűnön, győztél halálon, győztél a poklokon! Diadalra vitted akarodat. Dicsérünk ezért Téged! Dicsér gonoszsgással, bűnnel, halállal, poklall viaskodó egyházad! Dicsérjenek az égi seregek! Dicsérjen az egész teremtettség. Minden lélek dicsérje az Urat!

Kérünk Téged, tedd győzelmessé közöttünk a Feltámadott Jézusban való hitet. Te tudod, hogy milyen nehéz hinnünk! Nehéz hinni mint Máriának, Péternek és Jánosnak, pedig tények hirdetik Urunk feltámadását, üres sír, elhengerített kő, halotti lepedők, angyali üzenet, az Élő megjelenései, maga az Írás, mely egyöntetűen hirdeti előre a feltámadást.

Könyörgünk Hozzád, szabadítsd meg egyházadat minden ránehezető bűnöságtól, hogy újjongó örömmel és igen bizonyos hittel hirdesse Krisztusunknak a halálból való feltámadását.

Áraszd szét a feltámadás dicsőségét a halál sötét völgyén. Ámen.

Húsvéthétfő.

Ján. 20, 11—18.

Urunk! Köszönjük, hogy kiállott nagy szenvedéseid után is ragaszkodtál ehhez a földhöz és nem siettél mennyei dicsőségedbe. Köszönjük, hogy türelmes szeretettel keresed meg az üres sír mellett sirdogáló egyházadat és mindent megteszel, hogy meggyőzd feltámadásod felől.

Bocsásd meg nekünk, Urunk, hogy sokszor úgy busulunk és szomorkodunk, sírunk és jajgatunk, mintha Te nem is támadtál volna fel és nekünk nem feltámadott és élő Urunk volna. Légy türelmes hozzánk és jelentsd meg magadat, mint feltámadott élő Krisztust.

Kérünk, ne hagyj ma sem bennünket irányítás és vezetés nélkül. Hallasd szavadat és segítsd egyházadat, hogy mindenben hozzád igazodjék.

Kérünk, adj egyházadnak sok hitre és bizonyosságra jutott Máriát, hogy örvendező szívvel tegyenek bizonyosságot Rólad.

Dicsérünk Téged újjongó örömmel, ki a mennyben is testvérünk maradtál. Ámen.

Húsvét után 1. vasárnap. (Quasimodogeniti)

Ján. 21, 1—14.

Úr Isten, Mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy nem szünöl meg országod hálóját szakadatlanul kivetni és újjászületett gyermekeidet országodba begyűjteni. Add, hogy szolgálid mindig kéznél legyenek és parancsolatodra szívesen kivessék a hálót.

Tudjuk, hogy minden fáradozásunk hiábavaló, ha Te nem állsz mögöttünk parancsoló tekintéllyel és csodát művelő isteni hatalmaddal. Állj mellettünk, mikor hiába fáradozunk és Te magad áldd

meg gazdagon egyházad szolgálatát.

Add, hogy a Te szolgálád, mindig észrevegyenek és Péter készségével és gyorsaságával siessenek Hozzád.

Áldunk figyelmes Urunk, ki gondoskodsz Tied kenyérrel való megelégtetéséről, mikor azok a munka terhét és a nap hevét hordozzák. Mindenkor add nekünk szent elededet, hogy legyen erőnk az erő feletti szolgálatra.

Tarts közösséget velünk szent igédben és a szentségben, melyet magad rendeltél és adtál minden időre nekünk.

.....
Az Úr velünk! Csodálatosan cselekedett! Csendesedjék el előtte minden lélek. Ámen.

Húsvét után 2. vasárnap. (Misericordias Domini)

Máté 9, 36—38.

Úr Isten, Mennyei Atyánk! Áldunk Téged irgalmas és könyörülő szeretetedért. Áldunk Krisztusunk fáradhatatlan, minden nyomorúságban megnyugtató, szerető szívéért. Köszönjük, hogy bűnösöket mentő, megtört sziveket gyógyító és sebheft lelkeket vigasztaló evangéliomodat minden ember kincsévé tette.

Lásd meg, Urunk, ma is minden külső és belső nyomorúságunkat, melyben küzdök egyházad, vergődnek gyülekezeteid. Hordozd végig rajtunk tekintetedet és lásd meg, milyen apátlan-anyátlan árvák, szétszórt és elgyötört juhoeskák vagyunk. Indulj könyörületességre irántunk.

Adj nekünk is irgalmas és könyörülő szívet minden testvérünk nyomorúságának meglátására és indíts minket is segítő készségre.

Állíts hűséges és fáradhatatlan szolgálakat aratásodba, kik éjjelnappal készek evangéliomodat szólni, lelkeket Hozzád vezetni, alvókat ébresztgetni, csüggedőket biztatni, szent ügyed terjedéséért, országod növekedéséért állhatatosan könyörögni.

.....
Adj gazdag aratást közöttünk. Ámen.

Húsvét után 3. vasárnap. (Jubilate)

János 17, 1—8.

Úr Isten, Mennyei Atyánk! Dícsérnek Téged ujjongó örömmel az égi seregek. Dicsőített Téged a Te Fiad Jézus Krisztus, amikor Téged kijelentett a világnak, — halálával, mikor engedelmes volt és egyetlen panasz szó nélkül szenvedte végig a keresztkínját. Dicsőítenek Téged, akiknek örökéletet adtál, akik ismernek Téged és ismerik Fiadat, Jézus Krisztust, akik befogadták igédet és hisznek Tebenned.

Kérünk Téged, dicsőítsd meg magadat mirajtunk úgy, mint megdicsőítetted szent Fiadon is. Ajándékozz nekünk örökéletet, neved ismeretét, igéd hittel való elfogadását. Add, hogy igazán Tied és Krisztusunké lehessünk. Add, hogy így mi is ujjongó örömmel dicsérhessünk Téged híveid seregében most itt és majd az örökkévalóságban.

.....
Urunk, az egész föld teljes a te dicsőségeddel. Ámen.

K. G.

Igehirdető műhelye

Nagypéntek

Oltári ige: Ézs. 53, 3—7.

Szószeleci ige: Luk. 23, 32—43.

AZ ALAPIGE MAGYARÁZATA: Az ige a szenvedés-történet egy része. Lukács saját forrásából merít és Jézus máshol nem található szavait jegyezte fel. 32. v. Lukács gonosztevőknek mondja az állítólag zelótákat, akik tehát annak a politikai pártnak voltak tagjai, amely a római uralom megdöntésére törekedett. Zsidók voltak, mert a Messiás név ismerős előttük. — 33. v. A Koponyák helye kivégző hely lehetett, mely az elszórt csontok miatt tisztátalan helynek számított. Valószínűleg a városon kívüli hely, északkeletre közel a kőfalhoz. 34/a. v. Jézus Izraelért imádkozik, mert látja a cselekedetében megjelenő tudatlanságot. Ha tudná mit tesz, nem tenné! Ezért imádkozhatik Jézus érte. 34/b. v. A ruhasorsolás a 22. zsolt. 19. v. beteljesülése. 35—38. vv. Nevetséges Izrael számára az a Krisztus, aki nem tudja magát megmenteni, holott neki az egész népet fel kellene szabadítania a római iga alól. — A katonák a „királyt“ gúnyolják, akinek semmilyen hatalma sincs a megszálló idegen hatalommal szemben. 39—43. vv. Speciálisan lukácsi közlés. Azt akarja Lukács megmutatni, hogy Jézus még a halálában is teljesíti messiási hivatását és azt, aki hisz az ő királyságában, teljes kegyelméről biztosítja. — A sokat vitatott „ma“ semmiképpen nem vehető idői értelemben! Jézus maga sem ment idői értelemben aznap a „paradicsomba“. A paradicsom is szimbolikus kifejezés. Az emberiség élete a paradicsomban indult el, ahol tökéletes közösségben élt a Teremtővel. Az üdvösségre jutók a paradicsomba jutnak, tehát abba a közösségbe, amelyből kiestek. A „ma“ és a „paradicsom“ Isten minden ígéletét magában foglalja, de nem idői értelemben.

AZ ALAPIGE IRÁNYA (scopus): *A kereszten megnyílt a paradicsom azok számára, akik a Krisztus királyságában hisznek.*

AZ ALAPIGE MAI MONDANIVALÓJA: Ma sem mond mást az ige, mint amit Isten Lukács írói szándékán keresztül egykor mondott s amit fentebb egy mondatban kifejeztünk. A Koponyák helyén álló kereszt csoportokra bontja az embereket. Vannak, akik a bámuló néphez hasonlóan nézik, de a maguk szekularizált érdektelenségben közömbösen mennek el az egyház szolgálata mellett. Nem érdekli őket mélyebben a kereszt. (V. ö. aki velem nincs, ellenem van!) — Vannak a keresztnek gúnyolói, akik gyáva és megrettent embereknek tartják azokat, akik a kerestől várják a szabadítás ígéletét! — Vannak ellenségei, akik fanatikus gyűlölettel elpusztítanak az emléket is a Golgotának. — Vannak, akik életlen nehéz órájában a hitetlenségben megkeményedett ember kétségbeesésével kéri az Istent: ha te vagy a Krisztus... de a „ha“ számukra azt jelenti, hogy a hitetlen kérés nem talál meghallgattatásra s el kell veszniök a hitetlenségben. — Vannak — kevesen —, akik Krisztus elrejtett dicsősége ellenére hisznek abban, hogy ő Király! Hittel hagyják rá életüket és ez a hit elnyeri azt az ígéletet, hogy megmaradnak Isten emlékezetében akkor, amikor Krisztus nyilvánvalóan is király lesz. Az ítélet napján a ma elrejtett, de akkor nyilvánvaló dicsőség fényében elnyerik a „paradicsomi“

állapot minden örömet, fényét és dicsőségét! — V. ö.: I. Kor. 2, 9; I. Ján. 3, 2.

Az oltári ige a váltság objektív tényét fejezi ki, míg a szószéki ige a nagypénteki objektív ténnyel szemben az ember szubjektív magatartására helyezi a hangsúlyt: Aki hisz a keresztt gyalázatában, annak megnyílt a paradicsom. (Elvégeztetett!!)

A prédikáció témája a scopus tartalmát kell hogy kifejezze. Természetesen sokféle lehetőség van erre.

Pl. „Aszerint vár ránk kegyelem, ítélet, hogy idelent a keresztt lelkünknek mivé lett.“

1. Nem elég a kereszttet: nézni! (Nagypénteki keresztyének.)
2. Veszedelmes a kereszttet: gúnyolni!
3. Hiábavaló a kereszttet: gyűlölni!
4. Tragikus dolog a kereszttet: elvetni!
5. Boldogság, üdvösség a kereszttben: hinni!

Énekek bármely nagypéntekre való ének megfelel.

Pestmegyei felsőegyházmegye munkaközössége.

Húsvét vasárnapja

Szószéki ige: Ján. 20, 1—10.

Oltári ige: I. Kor. 15, 12—21.

AZ ALAPIGE MAGYARÁZATA. Alapigénk nem a feltámadás eseményéről magáról, hanem Mária Magdaléna, Péter és János húsvétjáról tudósít.

1. v. Az evangélista az asszonyok közül egyedül Mária Magdalénát említi; de a későbbi többszám („nem tudjuk“, 2. v.) megerősíti a többi evangéliumok híradását. — „Ek tou mnemeiou“: a sírból, a sír szájából. — 2. v. „Futa“: a nagy megdöbbenés és felindulás jele. — „Ama másik tanítvány“: az evangélista maga. — „Elvitték az Urat“: elrabolták, ellopták testét. Mária Magdaléna az első órákban még nem érti a tátongó üres sír csodáját. Kétségbeesés és szomorúság lakik csak szívében. Húsvéti hitre később, a Feltámadott megjelenése után jut el (11. és köv. versek). — 4. v. „Együtt futnak“: Mária Magdaléna megdöböntő híradásának hatása. A fiatalabb János mégis megelőzi az idősebb Pétert. — 5—7. v. János és Péter eltérő magatartása: János megdöbbenve és megrendülve áll meg a sír előtt, a hely szentségének és a csodának megérezésében; Péter, a cselekvés embere, azonnal belép oda és mindent pontosan szemügyre vesz, „theorei“ (v. ö. 21, 7; itt is János ismeri fel először a feltámadt Urat, de Péter ugrik elsőnek a tengerbe és úszik az Úrhoz, a partra). — 8. v. „Lát és hisz vala“ (episteusen, aoristos: hitrejutott): a külső jelek kibontakoztatják (nem pedig keltik!) a János szívében élő, sejtelemszerű feltámadáshitet, mely a sír szájánál is visszatartotta és amely felülről adatott neki. (Isten mindig külső „eszközökön“ keresztül ébreszti és erősíti a Lélek-munkálta, szívbeli hitet.) János később „lát“ mint Péter s mégis előbb jut hitre. Péter szemlélődik, kutat és vizsgálódik (theorei), de a külső, látható tények megállapításánál (leplek, kendő) nem jut tovább. János lát és hisz. 9. v. „Az Írást“: Jónás 2, 1; Hos. 6, 2; Zsolt. 16, 10.

Ha a négy evangélium feltámadástörténetét, és külön is a szinoptikusokét és Jánosét, összevetjük, lényeges eltéréseket találunk náluk. Az exegetáknak nem csekély gondot okoztak, a keresztyénség ellenségei pedig igye-

keztek kihasználni ezeket a különbségeket. De éppen az eltérések bizonyítják a négy híradás valódiságát. Ha a feltámadástörténet kitalálás lenne, gondosan vigyáztak volna az ilyen feltűnő eltérések elkerülésére. A négy evangélium különbségeiben így csak az a hallatlan feszültség és megdöbbenés tükröződik, amelyet a világtörténelem legnagyobb jelentőségű eseménye, Krisztus feltámadása, okozott az első tanuk szívében.

AZ ALAPIGE MAGVA (IRÁNYA): *Krisztus sírja üres. Krisztus nincs a halottak között! Az első három ember az üres sír csodája előtt: a kétségbeesett Mária Magdaléna, Péter, aki még csak a külsőre néz, és János, aki lát és hisz.*

AZ ALAPIGE MAI ÜZENETE: A jánosi híradás még annyit sem közöl a feltámadás eseményének titkáról, mint a szinoptikusok. A nagy tény — Krisztus nincs a halottak között — *három ember húsvétján át tükröződik* ígénkben. Mindhárman mai emberek, mai keresztyének is. Mind a három útban van a húsvéti hit bizonyossága felé. De itt még csak egy jut el közülük erre a hitre. Miért?

1. *Mária Magdaléna* húsvétja. Húsvét hajnalán — húsvét nélkül. Ő a legelső, akit a sírhoz hajtott a szíve. Ez a szív tele van vágyódással, érzésekkel. Ezek az érzések azonban bilincsbe is verik a szívét. A mult, a halál fájdalom tartja még fogva. Az üres sír láttán ez a fájdalom csak növekszik benne, kétségbeeséssé fokozódik. Felindultan Krisztus teste elrablásáról beszél. Azután is sír, siránkozik a húsvét csodája előtt (11. v.). Mária Magdaléna kereső lélek. De a húsvéti üres sír láttán sincs húsvétja, mert *önmagába* és *önmagára* néz. Fogvatartják saját fájdalma és érzései. — Hány mai kereső lélek örömtelen, húsvéttalan életének a magyarázata ez! Ne magadra, ne magadba, hanem a Feltámadottra, a feltámadás jeleire nézz és higgy az evangéliumnak! Krisztus él!

2. *Péter* húsvétja. Alapigénkben még ő sem jut el a húsvéti örömhöz. Miért? Ellentétben Mária Magdalénával, aki befelé élt, Péter nyitott szemmel áll meg a húsvéti üres sír csodája előtt. Szemlél, kutat, mindent gondosan megvizsgál és megállapít. A cselekvés embere is. De csak a szemével konstatálja a húsvéti csodát. A szívével nem. *A külsőre néz.* És itt megáll. Nem jut tovább a csodálkozásnál, az ámulatnál („elméne, magában csodálkezdván e dolgon“ Lk. 24, 12). A csodálkozás első lépés a hit felé. De aki csak a láthatóra, a külsőre néz, annak nincsen húsvétja. — A Mária Magdalénák érzéseik rabjai; a mai Péterek racionalisták és a tett emberei. De sem azok, sem ezek nem jutnak el az igazi húsvétra.

3. *János* húsvétja. Alapigénkben csak Jánosnak van igazi húsvétja. Az ő szívében is ott van szeretett Mestere halálának fájdalma. Ő is néz és lát. Mindent pontosan szemügyre vesz. De tovább jut mindennél. Lát és hisz. Az üres sírt, a lepedőket és a kendőt nem a fájó szívével, nem a nyitott szemével látja csak. Hanem hittel, teljesen bizodalommal és reménységgel tekint rájuk. János elsősorban *Krisztusra* néz, őt látja hitével, mint Diadalmast, a halál kamrájában is. Az ő látása másféle látás mint Péteré. A hit látása, amely felülről adatik. Igazi húsvétja csak annak van, akinek Isten ezt a „látást“ adja. Ez a húsvéti hit érti meg a Írást és látja meg ma is az egyház és a gyülekezet életében az élő Krisztus hatalmának jeleit.

Hamarosan Mária Magdaléna és Péter is eljutottak erre a húsvéti hitre. Önmagukon és a külsőn, a láthatón, túl meglátták az Élőt, a Feltámadottat. Isten ma is kelti ezt a kereső, sóvárgó vágyódást és ajándékozta ezt a húsvéti látást. Húsvét csodája rejtve marad a magukkal elfoglaltak és a láthatókra nézők, a racionalisták és az akaratemberek előtt. De ma is feltárul a felfelé nézők, a Krisztust keresők előtt. És vele az övök lesz a halálon diadalmas élet, a feltámadás reménysége is (oltári ige üzenete).

Vázlat: Az üres sír előtt: 1. húsvét nélkül, 2. húsvét körülöttem, 3. húsvét az életemben.

Főcnek: 214.

Pécsi munkaközösség.

Húsvéthétfő

Szószerki ige: Ján. 20, 11—18.

Oltári ige: II. Kor. 5, 14—21.

AZ ALAPIGE MAGYARÁZATA: A történet párhuzamosait Mt. 28, 1—10, Mk. 16, 1—8, Lk. 24, 1—11-ben találjuk meg. Ezekről a történet csak annyiban tér el, hogy érvényesül a gyülekezet számára író Jánosnál az a tendencia, hogy a középpontba a feltámadott Jézust állítja (Márk és Lukácsnál nem is látják az asszonyok Jézust és Máténál is az angyalok jelenése és üzenete inkább előtérbe kerül, mint a Jézussal való találkozás). A 11. versnél Máriával kapcsolatban mintha nem az előző versben említett Mária Magdalénáról lenne szó, hanem Jézus anyjáról. Ez a felfogás azonban téves, Luther is egy szakasznak veszi. Különben a 18. vers félreérthetetlenül beszél ismét Mária Magdalénáról. Ján. ev.-ban az angyaloknak nincs jelentőségük, Mária sem vet rájuk ügyet. De Mária Jézust sem ismeri fel. Gondolhatunk itt arra, hogy a feltámadott Jézus nem volt ugyanaz testileg, mint a halál előtti Jézus. A feltámadás ebből a szempontból nem a test visszaállítása, nem is a test újra megelevenítése, sem nem a réginek az előhozása, hanem kezdete valami egészen újnak Jézussal (Fendt). Lásd ehhez az oltári ige 16—17. v.-ét. A „mé mu haptu“ az ige egészében nem látszik jelentőségteljesnek. Elfogadhatjuk azt a versből következő magyarázatot, hogy Jézus pusztán siettetni akarja Máriát: „hanem menj...“. — „Az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz...“: egy ugyan az Atya és Jézus is adelfosz-nak nevezi tanítványait, de más a viszonya Jézusnak az Atyához és nekünk az Atyához. „Angelousa“ (18. v.) egyedül itt fordul elő az egész Ut.-ban. Bizonyára belejátszik a szó jelentésébe (hírt vinni, hirdetni) a feltámadás és az evangélium, mint örömmüzenet ténye.

AZ ALAPIGE IRÁNYA: A feltámadott Krisztust azok ismerik meg, akiket Ő szólít meg.

AZ ALAPIGE MAI MONDANIVALÓJA: Az előző szakasz, húsvét vasárnapjának alapigéje, üres sírt mutatott meg nekünk, hirdette Krisztus feltámadását. A szeretett tanítvány tudott hinni, Péterről ez nincs megírva. Mária pedig nyilván hitetlenül zokog az üres sír mellett. A nyitott sír neki nem adta meg a feltámadás hitét, mint ahogy ma sem adja meg történeti hivatkozás, események ismertetése a hitet.

1. a) Mária csak sírni tud, Jézus elvesztése feletti fájdalmát sírja el. Ezt a fájdalmat sok ember hordja magában. Csak Jézus emléke él bennük. Tudják, hogy tanított, csodát tett, meghalt és az emlékké vált Krisztus

holt tanításainak sírjánál kesergik el erőtlen, támasz nélküli életük bizonytalanságát, fájdalmát.

b) Mária fájdalmát nem tudta feloldani az anyagi jelenés. Ő nem anygalt keres, hanem Krisztus után tudakozódik. Mintahogy ma is minden életnek — ha fel nem ismertén is —, de ez az egyetlen kérdése, egyetlen megoldása: Krisztus. Lehetnek élmények, pillanatnyi felbuzdulások, ha ez a kérdés megválaszolatlan marad, az élet is megoldatlan marad.

c) Joggal tételezhetnénk fel, hogy Krisztus megjelenése megoldás Mária számára. De nem. Mária vak. Így érthetjük, hogy ma sem tud a feltámadott Krisztusról szóló még oly ékes bizonyosságtevés sem, a Feltámadottnak ragyogó megmutatása sem hitet ébreszteni.

2. A megoldás, mint a hit kérdésében mindig, itt is Jézustól jön. Felülről. Az ember bármilyen buzgó vágyakozása, sírása, bűnei feletti kétségbeesése, keresése sem fogja Jézusba, a Megváltóba való eleven hitre eljuttatni. Hitünknek Jézus a tárgya, de Jézus az adója is.

a) Mária sem alakjáról, sem hangjáról nem tudta megismerni Jézust. Amikor néven szólította, nyílt meg a szeme. Az ember találkozása Jézussal mindig személyes, mert a bűne is mindig személyes. Erre a személyes bűnre ad személyes megoldást Jézus, hogy támasszon személyes hitet; ami nélkül nincs üdvösség.

b) Jézussal való személyes találkozásunk (találkozás az igével) ítéletet jelent. Kettős ítéletet. Nem mindenki fogja elfogadni Jézust Megváltójának és nem mindenki fog felelni úgy, mint Mária felelt: Mester. De aki elfogadja, az biztosan így felel, annak mestere lesz Jézus, mert szavára hallgat, és követi Őt.

c) Isten mindent és mindenkit felhasználhat tervei érdekében, azonban parancsot csak a Jézus felé fordult ember kap. Rá lehet bízni feladatot, mert a megbízás kitüntetés, teljesítése öröm számára. Így vihette Mária is az örömhírt a tanítványokhoz, örömmel téve eleget a küldetésnek.

d) Akinek élő Megváltója van, annak szól elevenen az ige. Mária kijelentést kap Jézustól, tanítást bíz rá Jézus, hogy mondja meg a tanítványoknak: ha egészen más is a viszony a Fiúisten, és az Atyaisten között, Ő mégsem tagadja meg a testvérséget és az Isten is minden ember számára Atya marad. Ma is csak Krisztuson keresztül jutunk el az Atyába vetett hitre.

3. A sírnál csoda történt: zokogó Máriából újjongó Mária lett, kérdőzöködőből kijelentés birtokosa, céltalanból küldetésben járó. Ez a csoda a nyitott sír mellett ment végbe, de nem a sírból fakadt. A feltámadott Krisztus megkönyörült szolgáló leányán és a feltámadást személyes valóssággá tette az ő életében. Így tesz csodát ma is nem az üres sír, hanem a feltámadott Krisztus, ahogy már a próféta, ajkán megszólalt az üzenet: „Ne félj, mert megváltottalak, neveden hívtalak téged, enyém vagy!” (És. 43, 1.)

Ének: 214.

Quasimodogeniti (húsvét utáni 1.) vasárnap

Szószerki ige: János 21, 1—14.

Oltári ige: Csel. 3, 12—20.

AZ ALAPIGE MAGYARÁZATA. Az exegéták nagyjában megegyeznek abban, hogy János evangéliumának 21. fejezete nem Jánostól való, hanem a tanítványi kör toldaléka. Péter és János a két főszereplő benne, Jézus mellett. — 1. v. Húsvét és mennybemenetel között vagyunk. Megjelentette magát: nyilvánvalóvá, felismerhetővé tette magát. — 2. v. Kettős = iker. Nátánél egyesek szerint azonos Bertalannal. Heten vannak. — 4. v. Nem ismerék meg: nem tudták, hogy Jézus az. — 5. v. Enni-való: kenyérhezvaló (hal). — 7. v. A felismerésben János, a gyors cselekvésben Péter az első. Péter alsóruhában volt s most felsőruháját övezi magára. — 8. v. A 200 sing = 96 m. — 9—10. v.-hez olv. Jel. 3, 20/b. — 11. v. 153 halfajtát tartott számon a görög állattan. Így szimbolikus számnak is vehető a teljesség kifejezésére. — 12. v. Aristaó = reggelizni. Még reggel van. Megkérdezni: kikutatni. — 13. v. Egyes újabb kéziratok az „adá” szó elé beiktatják: eukarisztézás. Igen korán kapcsolatba hozták tehát ezt az eseményt az úrvacsorával. — Az egész történet emlékeztet a Luk. 5-ben leírt halfogásra és némileg a kenyércsoda történetére is.

AZ ALAPIGE IRÁNYA. A feltámadott Jézus újra meg újra utána megy az elhívott, de régi életükbe visszaesett tanítványoknak. Ítélet helyett kegyelme gazdagságával teszi ezt.

AZ ALAPIGE MAI MONDANIVALÓJA. A titokzatos feszültség légkörében élesen kirajzolódik a visszaesett tanítványok és a szerető Jézus kontrasztja.

1. A visszaesett tanítványok. Húsvétkor már küldetést kaptak (Ján. 20, 23.), de úgy látszik nem tudnak azzal mit kezdeni és a már egyszer véglegesen otthagytott foglalkozásukhoz térnek vissza. Nem tudjuk, mit csinál a másik négy, de annyi bizonyos, hogy ez az „elit”. „Hajdani nagy és szent élményein merengő meddő életű keresztyének képe példázódik bennük.” (Victor J.)

2. A szerető Jézus. Nemcsak az elveszettek megkeresője, hanem az elesettek felemelője is. Nem dorgálással, hanem áldással nyitja meg tanítványai szemét. Ez emlékeztet a régi áldásra. A parton új áldás vár rájuk. A feltámadott Jézus a mi egyetlen reménységünk!

Textusunkkal kapcsolatban kísért az allegorizálás veszedelme. Éjszaka = eredménytelenség — hajnalhasadás = eredmény Jézussal. Halászat = emberhalászat. A minden fajta halat egybefogó háló = az egyház. A part = üdvösség. Étkezés Jézussal = vele való egyesülés az örökéletben s már itt az úrvacsorában. Stb. Allegorizálni nem tilos, de veszélyes, azért bánjunk csinján vele.

Példának közöljük Lüthi prédikációjának gondolatmenetét:

Jézus feltámadt és tanítványainak megjelent. Ez az üzenet ma, a halál világában is érvényes. Azt gondolnók, hogy akik szem és fültanui Jézus feltámadásának, ennek hangos hirdetői is. De nem, tanácstalanok. Húsvét hírnökei és halászni akarnak. Az egyház is kerül ilyen helyzetbe, mikor könnyebb „halászni menni”. Ez azonban semmit sem változtat azon, hogy Jézus feltámadt. A tanítványok már másodsor halásznak sikertelenül, de akkor szinte érthető volt a sikertelenség, most azonban húsvét után vagyunk már. Legnagyobb szükségükben jelenik meg a Feltámadott s a halfogás

szótlan prédikáció tehetetlenségük és szegénységük számára: „Semmi-
 re sem vagytok képesek, de mivel én feltámadtam, hatalmat adok nektek. Semmi-
 tek sincs, de mivel én élek, adhatok nektek mindent. Uratok húsvéttal
 döntő csatát nyert.“ De ez még nem a teljes háló. Eszükbe kell, hogy jus-
 son Urukak az első csodálatos halfogáskor mondott szava: „Kövessetek,
 emberhalásszá teszlek titeket.“ Mint húsvét hírnökei lesznek igazán ember-
 halásszokká. Szól ez ma is minden emberhalásznak. — Két figyelmeztetés:
 1. A tanítványok Jézus felé mennek ki. Ne magunkra nézzünk, gyenge-
 ségünkre vagy erőnkre, ne is munkatársainkra, se a tengerre, se a jó
 fogásra, mintha az a miénk lenne, hanem Krisztusra. Csak ha arra nézünk,
 aki dicsőségében áll a parton, akkor húzzuk helyes irányba a hálót. Ha
 magunk felé húzzuk, szakadozni fog! 2. Az emberhalász abból a tűzből él,
 mely a parton gyújtatott (ige) és abból az eledelből, melyet számára a
 dicsőség Ura készített (úrvacsora). Ezek az erőforrások. — Befejezésül:
 Azok, akik nem fogatnak meg a kegyelem hálójában, nem kerülnek el az
 ítélet hálóját, melyet már nem emberi, hanem angyalkéz von arra a partra,
 ahol a dicsőség Ura áll.

A VASÁRNAP JELLEGE. „Húsvét nyolcadának, fehérvasárnapnak,
 kis-húsvétnek is nevezik még a Krisztus Urunk feltámadásának nagy
 ünnepe után első vasárnapot, amelyet még szinte teljesen betölt a húsvéti
 evangélium öröme és ereje. — I. Péter 2, 2-ből eredő neve (Quasimodo-
 geniti) is arra figyelmeztet, hogy azok az új keresztyének, akik húsvétkor
 részesültek a keresztség szentségében, és szombaton letették fehér ruhájukat
 (ezért dominica in albis depositis!), most a többi hívővel egyformán részt-
 vesznek a gyülekezet tagjaiként e vasárnap istentiszteletén és vágyakoznak
 az egyház édesanyjai tápláléka, az Úrvacsora szentsége után, mellyel ekkor
 éltek először. (Konfirmációra alkalmas nap.)“ (Jánossy) — Szószéki ige:
 Péter és János találkoznak a Feltámadottal. Oltári ige: Péter és János
 bizonyosságot tesznek a Feltámadotról.

Vázlat: Találkozás a Feltámadottal, 1. Sikertelenségben, 2. Áldásban
 (halfogás). 3. Közösségben (a parton). — *Másik vázlat:* Jézus kegyelme
 több: 1. elesettséggemnél; 2. eredménytelenségemnél.

Énekek: 214 és 345.

Csanádi munkaközösség.

Jubilate

Szószéki ige: Ján. 17, 1—8.

Oltári ige: II. Kor. 4, 16—18.

AZ ALAPIGE MAGYARÁZATA: János evangélista állítja élénk
 különösen Jézus imádságait úgy, mint az Ő működésének erőforrását. Ez a
 főpapi imája is bizonyosságot egyrészt Istennel való állandó belső közösségé-
 nek, másrészt a tanítványokkal való igaz szeretetközösségének. Mindkét
 közösséget imádságával ápolja. Ez az imádsága egyúttal búcsúimája Jézus-
 nak, azért foglal össze benne mindent, mit fontosnak tart s ezért szélesedik
 is ki sok helyütt meditációvá. — „Eljött az óra“: Jézus a halála órája
 felé közeledik. Ezért van itt az idő, hogy megdicsőülését kérje, amikor
 Istennek és a Sátánnak világa végső, utolsó küzdelemre készül: életre-
 halálra. — De Jézus tudja, hogy Isten neki adott minden hatalmat az
 emberek összessége (pasa sarx) felett. Exousia = teljhatalom. „Mindennek,
 amit néki adtál“: itt a „pan“ már az emberek szűkebb körére vonat-
 kozik. — Jézus ajándéka az emberek számára az örök élet. Azért tudja
 ezt ajándékozni, mert Istent és önmagát nyilatkoztatja ki előttünk (6. v.).

Miközben az emberek megismerik a kinyilatkoztatás által Istent és akit küldött, nyerik el az örök életet. Ez az ismeret minden más tárgyi ismerettől különbözik, nem csupán ismeretbeli elsajátítást, hanem bizodalmas hitet, belső közösséget, egyesülést jelent az ismeret tárgyával (7—8. v.). Ennek az ismeretnek alapja Jézus megváltói műve, melyet Isten iránti hű engedelmességgel véghezvitt (teleiosas = célhoz juttatva, teljesítve, befejezve).

AZ ALAPIGE IRÁNYA: *Jézus az elvégzett munka fenséges nyugalomával és a megdicsőülés biztos reménységével hazakészül.*

AZ ALAPIGE MAI MONDANIVALÓJA: A hazafelé készülődő Jézus! Szemeit felemeli az égre. (Ján. 11, 41; Zsolt. 121, 1; Dán. 6, 10.) Főpapi imája időbelileg ugyan nagypéntek, de lelkileg inkább a mennybemenetel előlépcsője. — Nehéz időkben ne nézzünk annyit előre-hátra, jobbra-balra, hanem felfelé, — hazafelé.

Jézus közössége az Atyával teljes nagyságában áll előttünk. Itt az óra, a kereszti és mégis... Mélységes nyugalom és földöntúli békesség árad minden szavából. Az első tőle fennmaradt ige az Atyára vonatkozott (Lk. 2, 49) és reá gondol utolsó szavában is. Neki Atyja van odafent: nem fél az órától. Pillanatnyi könnyű szenvedésnek tartja. A láthatók — ha még oly borzalmasak is — csak ideigvalók. — Nem azért csüggedünk-e oly könnyen és sokszor, mert beteg ez a közösség az Atyával? (Epistola.)

Jézus vissza- és felfelé tekint. Nem előre, — felfelé. Ami mögötte van, nem vádolja és Aki felette van, nem rettegteti. Elvégezte a munkát. Megmutatta Istent teljes nagyságában és szentségében. Akik befogadták az ígét, azoknak nyitva az út az örök életre. Jézus gyermeki bizodalommal és tiszta lelkiismerettel ér célba. Messiási öntudata szédítő magasságokat sűröl: nem e világba való vagyok. 5. v. Megdicsőülését kéri és várja. Eddig szándékosan és következetesen elutasított magától mindenféle dicsőséget. Nem kellett az emberek dicsősége s nem kereste a magáét sem. (Ján. 5, 41; 6, 15.) Most sem magának és nem magáért kéri azt, hanem „hogy a te Fiaid is dicsőítsen téged“. — Ami áll Krisztusra, egyházára is érvényes. — Papi életünk és életalkonyunk Jézus főpapi imájának tükrében: Lesz-e nekünk boldog kimúlásunk, mikor eljő végóránk? Tudunk-e majd mi ilyen lélekkel vissza- és hazagondolni? Nincs-e vádoló nyugtalanság mögöttem, remegő lelkiismeret bennem és gonosz, rest szolgáját hazaváró Bíró felettem? Elvégeztem-e a munkát...? Hogyan sáfarkodtam az ígérel? Méltó és alkalmas volt-e papi ajkam és életem az Ő nevére? Külső emberünk nap mint nap megromol. Készüljünk hazafelé!

A VASÁRNAP JELLEGE: A vasárnap egyik ablaka hűsvét, a másik a mennybemenetel felé nyílik. Mindkettőből örömfény szűrődik. Az Istenben való öröm, a megdicsőülés égi fénysugara. (Zsoltár 66, 1.)

Vázlat: Mit ad Isten az Övéinek? Munkát, munkához ígét és imádságot, munka után örök életet.

Ének: 541.

Mosoni munkaközösség.

Misericordia Domini

Szószeréki ige: Máté 9, 36—38.

Oltári ige: Zsid. 13, 20—21.

AZ ALAPIGE MAGYARÁZATA. A 35. verssel új szakasz kezdődik az evangéliumban, a tanítványok kiküldése. Perikopánk ennek előzményeiről szól. — Két hasonlatot használ: a nyájnak és az aratásnak a hasonlatát, mindkettővel a gyülekezetet jellemzi. 36. v. „eszkümenoj“ megnyűzottak, megkínzottak. Menge-fordítás: abgehetzt. Arra is gondolhatunk, hogy ragadozó állatok kínozták meg és szórták szét a nyáját, de arra is, hogy a rossz pásztoroktól szenvedtek. A „pásztor nélkül való juhok“ ótestamentumi idézet, IV. Móz. 27, 17-ből! A másik hasonlat, az aratás az utolsó ítéletre utal. Máté 13, 39! A két hasonlat ebben közös: a nyáj pásztor nélkül van, az aratnivaló pedig munkások nélkül. Jézus szavai szerint a segítség az imádságban van. A tanítványok kérjék, hogy Isten küldjön másokat is a szolgálatra.

AZ ALAPIGE IRÁNYA. A pásztor nélküli nyáj nyomorúságát megszánó Főpásztor szeretetből buzdítja tanítványait pásztorokért — munkásokért való imádkozásra.

AZ ALAPIGE MAI MONDANIVALÓJA. 1. Ez az ige odafordítja tekintetünket a gyülekezet állapotára. A nyáj szétszóródott. A hivatalosan nyilvántartott gyülekezeti tagok egy tizede hallgatja rendszeresen az ige-hirdetést! Sokan a jobb megélhetés kedvéért elhagyják a nyáját. De a megmaradt kevés is „el van gyötörve“. Az ördög, az ordító oroszlán sokakat megtépáz. Külső és belső veszedelem ritkítja sorainkat.

2. Ugyanakkor alapigénk rámutat a pásztorok elégtelenségére is. Kevés a pásztor. Sok helyen 2—3000 léleknek csak egy pásztor van. Ugyanakkor kevés a lekipásztor munkatársainak (gyülekezeti munkások!) száma is. De nemcsak számbeli elégtelenségre mutat rá ez az ige, hanem minőségbelire is! A mi hűtlenségünk is oka a nyáj nyomorúságának (Zak. 11, 16. stb.).

3. De ebből az igéből megismerjük Jézus könyörülő szeretetét is. A megtépázott, szétszórt nyáj mégis Isten népe! Jézus látja, ha a világ, sőt mi magunk nem látjuk is. („abscondita est ecclesia latent sancti“) Ez a vigasztalásunk. Ennek a nyájnak Jézus az igazi Pásztora. („Jó Pásztor vasárnap“ Epistola!) Életét adta a nyájért. És az Ő népe most az ítélet felé (aratás!) halad. Nem akarja, hogy népe elveszen az ítéletben. Ezért mutatja meg a nyáj állapotát, ezért figyelmeztet a közelgő ítéletre.

4. Sok az aratnivaló. Sokszor azt gondoljuk, ha mi nekilátunk, elvégezhetjük az egész munkát. De nem ez a megoldás. Jézus azt akarja, hogy imádkozzunk munkásokért. Buzdítsuk a gyülekezetet: imádkozzék lelkész és nem lelkész munkásokért. Különböztessünk: ez a munka az Isten országában való munka.

Biztassunk: Isten minden bizonnal teljesíti ezt a kérést.

Vázlat: A könyörülő Jézus (Misericordia Domini).

1. Ismeri a gyülekezetet.
2. Megezik a szíve rajtunk.
3. Munkásokért való imádkozásra int.

Ének: 368.

Szegedi munkaközösség.

Illusztrációk

Luk. 23, 32–43: Spurgeonnak van egy mély értelmű, szép példázata egy öreg királyról, aki hogy véget vessen az országában nagyon elharapódzott bűnözéseknek, szigorú törvényt hozott bizonyos bűnökre. Aki a törvényt megszegi, annak büntetésül ki kell szűrni mind a két szemét. Nos, a saját fia volt az első, aki házasságtöréssel elkövetett egy ilyen bűnt. Mint szigorú, igazságos bíró, azt mondta az apa: „Bármennyire fáj is, a törvényen nincs módomban változtatni; kiadtam a parancsot, hogy a bűnösnek mindkét szemét ki kell szűrni. Legyen elég téve a törvénynek. Szúrjátok ki a bűnösnek egyik szemét s a másik helyett pedig az én egyik szememet.” — Isten ítélő igazsága is megköveteli a bűnnek a büntetését. De Jézus nem azt mondta: „Osztozzunk a büntetésen 50%-ban.” Ő mindnyájunk bűnét magára vette: hogy mi bűnösök a büntetéstől s bűneink következményétől, a haláltól megszabaduljunk.

***

Ján. 20, 1–10: Wilberforce Vilmos (1759–1833) erejének és tudásának minden megfeszítésével küzdött a rabszolgakereskedés ellen s a rabszolgák felszabadításáért. Nagy és szívós munka árán elérte, hogy szívügye törvényjavaslatként az angol parlament elé került. Az angol gyarmatbirtokon szotrogva várták az emberpáriák, a szegény rabszolgák a döntést. Amikor a parlament kimondta a rabszolgaság eltörlését, egy gyorsjáratú hajó (akkor még nem volt nem telefon, még kevésbé rádió) azonnal útnak indult, hogy megvigye a nagy és jó hírt az Óceántúlra. A szegény rabszolgák már napokon keresztül várták a parton a hír érkezését. Mikor a hajó közeledett, még mielőtt kiköthetett volna, a hajóskapitány a hajó orrára állva szócsövön adta le a tengerpartot ellepő tömegnek az öröm hírt: „Szabadság!” Mire válaszul ujjongó lelkesedéssel, orkánszerűen zúgott fel a parton állók ajkán az örömrivalgás: „Szabadság, Szabadság!” — Krisztus üres sírja nekünk is ilyen örömet hirdet s az üres sír mellett mi is boldogan vesszük ajkunkra húsvéti halleluját: „Szabadság! Szabadság!” Ma a Krisztus győzödelmes lett, Sírón, halálán erőt vett.“ (Dtúli én. 210); Ez az a nap, melyet az Úr rendelt; örvendjünk és vigadjunk ezen.“ (Zsolt. 118, 24.)

***

Ján. 20, 11–18: Goethe világhírű költeményének, a Faustnak egyik legmegrázóbb jelenete, mikor a fiatal, de életúnt Faust már ajkához emeli a méregpoharat, hogy kiürítse s véget vessen céltalan, nyomorúságos életének. De ekkor megszólal a közeli templomban a húsvéti halleluja; kedves zenétől kísérvé kihallatszik hozzá az angyali karének: „Krisztus, Krisztus feltámadott! Hívek örüljete! Ünnepet üljete! Eredő bűnötök most nyert, most nyert bocsánatot.“ Az öngyilkosságra készülőnek a lelkében az ének hallatán felajzanak a régi emlékek, megerednek a könnyei s kezéből kiesik a méregpohár: „Csak zengj tovább oh égi halleluja! Könnyem fakad — a földé vagyok újra!“ A húsvéti nap sugarában másnak látja a földet, más fényben ragyog fel előtte a megúnt élet. — Valóban! Húsvét nélkül csak siralomvölgynek látjuk ezt a földet; nehéz, elviselhetetlen ígának az életet. Síró Máriák vagyunk. De amikor odaborulunk vele együtt Jézus lábai elé: Rabbóni! Mester! Amikor a feltámadott Krisztusban való hit és reménység tölti be a szívünket, — akkor még az élet terhei mellett és könnyeinken keresztül is látunk egy fényugarat, mely megóv az elcsüggedéstől, kétségbeeséstől.

***

Máté 9, 36–38: Bodelschwingh Frigyes a németországi Szeretetváros (Bethel) alapítójának atyja magasrangú tisztviselő, később államminiszter.

Először gazdasági pályára lépett; elvégezte a gazdasági akadémiát. Atyja egyik birtokának lett a vezetője. Egy vasárnap reggel átlovagolt a szomszédos faluba, hogy sürgősen arató-napszámokat fogadjon. A falu népe éppen istentiszteleten volt. Az előkelő ifjú egy fához kötötte lovát s maga is beült a zsúfolásig telt templomba. A lekipásztor éppen arról prédikált: „Akkor mondta Jézus az Ő tanítványainak: Az aratnivaló sok, de a munkás kevés. Kérjétek azért az aratás urát, hogy küldjön munkásokat az Ő aratásába.” Bodelschwinghet szíven ütötte az ige; úgy érezte, hogy egyenesen neki szól az. Hozzáfogott, hogy misszionáriusnak készüljön. De a pogányok közé nem juthatott el. Isten más munkába állította. Az általa alapított Béthelben ma kereken kétezer diakonissza és 700 diakónus vezetésével 12 ezer beteget, köztük harmadfélezer epilepsziást és közel kétezer idegbeteget ápolnak. A Béthelhez tartozó különböző fokozatú iskolák tanulójának száma eléri a 600-at. Micsoda hatalmas munkamező! A krisztusi szeretetnek milyen csodával határos, nyomort enyhítő mozgalma. — De még mindig időszerű s nekünk is, s a mi korunknak is szól Krisztus felhívása: „Az aratni való sok...”

Kiss Samu.

Luther a gyermekkeresztségről

Nemrég jutott el hozzánk a *Theologische Literaturzeitung* 1948. évi decemberi száma (73. évf. 12. sz.) Tavaly az Evangélikus Theológiában (1948. 3. sz. 77—79. l.) ismertettük bővebben a 72—73. évf. néhány tartalmas számát. Ennek a nagymultú német teológiai lapnak számai azóta is meg-megérkeznek hozzánk, bár rendszertelenül. Gazdag könyvszemléje bizonyítja, hogy mily komoly teológiai irodalom jelenik meg a német evangélikus egyházban. Ez a legújabb szám Horst Stephan 75-ki születésnapjára szerkesztett ünnepi cikksorozat.

Vezércikke Althaus erlangeni professzor tanulmánya: **Luther a gyermekkeresztségről.**

Jó öt esztendeje már, hogy Barth Károly a keresztségről írt egy tanulmányt és abban többek között támadta az egyház hagyományos keresztelési gyakorlatát. Széles körben erős visszhangot keltett. Svájcban is, másutt is sokan ellentámadásba mentek át. Reformátusok is. Nálunk pl. Victor János tette bíráló tárgyává Barth dolgozatát egy jelentős pontján. A világ evangélikus egyházaiban is többfelé folynak teológiai vizsgálódások: vajjon csakugyan túlhaladott-e a hagyományos gyermekkeresztelés egyházunkban? Kiigazításra szorul-e a régi reformátori felfogás?

Althaus cikke érdemes arra, hogy főgondolatait ismertessük és egy rövid aktuális megjegyzést is fűzzünk hozzá.

* * *

1. Első pontjában arról szól, *miképp bizonyítja Luther a gyermekkeresztség jogosságát.*

Az újrakeresztelők újítása ellenében hivatkozik az *egyetemes keresztyén hagyományra*. A gyermekkeresztség az apostolok kora óta fennáll és fellelhető a keresztyénség minden részében. Ez Isten csodája. Mennyi eretnekség föltámadt és semmivé lett! Hogy a gyer-

mekkeresztség évszázadokon át és mindenütt fennmaradt: Isten helyeslésének a jele. Az a megfigyelés is erősíti ezt, hogy mindig voltak sokan az egyházban, gyermekkorukban megkereszteltek, akiknek Isten nyilvánvalóan adta az ő Szentlelkét. Végül azt is meg kell gondolni: ha a gyermekkeresztség hamis volna, akkor több mint ezer esztendőn át nem volt igazi keresztség, következésképp nem volt igazi keresztyénség sem, mert keresztség nélkül nincsen keresztyénség. De ki meri ezt a következményt vállalni?

Luthernek ez a történeti argumentálása természetesen nem a végső bizonyíték. A történeti bizonyíték nem feltétlen. Feltétele, hogy a szóban forgó egyházi gyakorlat ne legyen Írás-ellenes. Ez azonban a gyermekkeresztséget illetően így is van. A *Szentírás tanúsága* nem szól ellene a gyermekkeresztségnek. Ellenkezőleg a gyermekkeresztség az evangélium lényegéből szükségképpen következik. (Luther nemcsak a gyermekkeresztség kérdésében, de általában vallotta az egyházi tanítások-cselekmények megítélésének kérdésében azt az alapelvet: csak ne legyen Írás-ellenes! Az egyház, történetének folyamán, juthat olyan megismerésekre, amelyek az Írásban nincsenek meg kifejezeten. Ilyenkor elegendő, ha nem zárja ki az Írás!) A gyermekkeresztséget sem rendeli közvetlenül az Írás. Az idevágó íráshelyek nem volnának elegendők arra, hogy a gyermekkeresztség gyakorlatát elkezdjük, ha amúgy is kezdettől fogva fenn nem állana. De viszont ezek az íráshelyek vannak annyira világosak, abba hagyni nem szabad. Ide számítja az ú. n. gyermekevangéliumot. És magát a keresztelési parancsot, mely kivétel nélkül minden pogányt, személyválogatás nélkül minden embert magában foglal. Tehát a gyermekeket is. Ezért kereszteltek az apostolok egész háznépeket. Az evangélium univerzalitása követeli a gyermekkeresztséget. Az újrakeresztelők nem tudnak írást hozni arra, mely tiltja a gyermekkeresztséget. Ők az újítók: hol a biztos bibliai alapjuk?

E pont végén megállapítja Althaus: Ha *Barth Károly* úgy véli, hogy a gyermekkeresztség védelmezői számára a legdőntőbb ok nem egyéb, mint hogy a népegyházzól nem akarnak lemondani, akkor legalább is Lutherre nézve téved. Luthernél semmiféle tárgyon kívüli szempont nem játszott szerepet. Csak a közegyházi hagyomány és az Írás volt számára döntő.

2. A második pontban a gyermekkeresztség főproblémáját vitatja: *keresztség és hit*.

Luther világosan tanítja, hogy a szentségek csak hittel üdvözítenek. A hit nála annyira hangsúlyozott, hogy Róma ellenében ily nyilatkozatra is kész: a hit szentség nélkül is üdvözít. A rajongókkal szemben viszont hangsúlyozza, hogy Krisztus külső cselekményt is szerzett és parancsolt.

Hogy áll mármost a keresztségre vitt gyermekek hitének dolga? E tekintetben Luther fejlődésen ment át.

1521-ben még azt írja, hogy a gyermeket a keresztszülők hitére és vallástételére keresztelik meg. Ezt hamarosan elveti. Senki sem üdvözülhet más hite által, csak a saját hite által. Ettől fogva kezd tanítani Luther az ú. n. *gyermekhitről*: a gyermekek hisznek a ke-

resztség alkalmával. Nem erre alapozza a gyermekkeresztség jogoságát. Inkább megfordítva, azért bizonyos a gyermekek hite felől, mert a gyermekkeresztséget feltétlen jogosnak tudja. Nem hoz fel a gyermekek hite mellett tapasztalati bizonyítékokat, de védi az újrakeresztelőkkel szemben ennek a lehetőségét.

1525-ben úgy tanít a gyermekek hitéről, hogy Isten maga teremti meg azt a gyermekben a keresztszülők, a gyülekezet könyörgeése által. Hogy a gyermekek értelem nélkül vannak, az nem akadály a hitnek, sőt előnye. Különben is a felnőtteknél sem látjuk, van-e igazán hitük, mégis nyugodtan megkereszteljük őket, ha jönnek. Nem a gyermekhitre, hanem a Krisztusra nézve keresztelünk.

1528-ban: íráshelyekkel nem lehet bizonyítani, hogy a gyermek hisz, de azt sem, hogy nem hisz. Mindenesetre lehetséges, hiszen Krisztus szól és cselekszik a keresztségben; maga Krisztus teremt hitet a gyermekben ígéje és cselekvése által. De akkor is megáll a gyermekkeresztség, ha a hit később járul hozzá.

1529-ben jelenik meg a Nagykáté. Isten ígéjén áll minden. A hit nem teremti, hanem elfogadja a keresztséget. Nem a keresztségen kell változtatnunk, hanem magunkon. Ha eddig nem hittél, most higgy! — Ennél marad Luther.

3. A harmadik pontban megszólaltatja Luther *tiltakozását az újrakeresztelők ellen*. Ők csak akkor keresztelnek, ha az ember személyes hitre jutott. Luther két érvet hoz fel ellenük. Először: ha a hitől függene a keresztség érvénye, akkor örökre bizonytalanságban lennénk és senkit meg nem keresztelhetnénk. Másodszor: a hitet nem szabad „cselekedetté“ tennünk, benne bizakodnunk. Ez újra csak bálványimádás lenne. A megigazulásról való tiszta tanítás szükségessé teszi, hogy az újrakeresztelést elvessük.

* * *

Althaus cikke megbizonyítja, hogy *Luther nem elavult*. Sőt minél inkább belekeveredik az ember ma a keresztségről világszerte folyó vita szövevényeibe, annál inkább jól esik Luther *megnyugtató megoldása*.

Különösen is figyelmet érdemel, amit Bartha célozva olvastunk: Luther nem a népegyház védelmében ragaszkodott a gyermekkeresztséghez. Egyáltalában nem „tárgyon kívüli“ szempontok játszottak nála szerepet. Luther csak az írásszerűségre és a tiszta egyházi szempontokra volt tekintettel. Úgy is mondhatjuk: *teológus* volt mindenestül!

Erre a fordulatra kell várnunk evangélikus egyházunk életében ma is: *teológiai fordulatra!* Nem lehet és nem szabad sem a gyermekkeresztség s a vele összefüggő egyháztagság kérdésében, sem más döntő jellegű egyházi kérdéseinkben teológiai biztonság, hitvallásainkhoz való törhetetlen hűség nélkül véleményt mondanunk vagy intézkednünk. Tárgyon kívüli szempontok nem jöhetnek számba!

Akadhatnak olyanok, akik megpróbálják az egyház mai kérdéseit a teológia kikapcsolásával megoldani, sőt nem átallják lebecsülni régi hitvallási iratainkat s az azokhoz ragaszkodó lutheranizmust. Ez

nem vihet megnyugtató eredményre. Eltekintve attól: ki képviselje az evangélikus álláspontot, ha nem mi evangélikusok? — nem vihet jó eredményre azért, mert az egyházat egyházon kívüli szempontok szerint éltetni, eleveníteni, reformálni nem lehet.

Ha fel kell támadnunk a sokat emlegetett passzivitásból, akkor a lutheri teológia megújulására kell föltámadnunk magyar evangélikus Sionunkban!

Scholz László.

Az új egyházi törvények előkészítésének problémái

Március közepe táján a zsinat elnöksége értekezletre hívta össze a szakbizottságok elnökeit. A *szakbizottságok munkájának összehangolása* volt a cél. E cél érdekében a következő kérdésekre kerestek feleletet a tanácskozők: Foltozgassuk-e a jelenlegi törvényeket, vagy törekedjünk új törvénykönyvre? Részletekbe menően rendelkezzenek-e az új törvények, vagy csak az irányt szabják meg a részletes rendelkezésre hivatott közgyűléseknek? Hagyjuk meg a jelenlegi törvénykönyv rekeszeit, vagy rendezzük-e át a mai teológiai látásnak megfelelően az egész joganyagot? Mennyire adjunk teret a törvények előkészítésében a centralizáció irányzatának?

Az értekezlet az első kérdésre feelve, abban állapodott meg, hogy *szükségesnek tartja az egész joganyag újraöntését*. Hagyjuk meg a jelenlegi rendelkezésekből mindazt, ami jó. Sőt esetleg hagyjuk érintetlenül az 1934-ben megnyílt zsinaton alkotott törvénycikket közül azokat, amelyek egyfelől nem is tartoznának szervesen az egyházi alkotmány testéhez, másfelől talán nem is szorulnak módosításra. Az E. T. III., VI. és IX. te-e eshetnék ilyen megítélés alá. De viszont dolgozzuk egybe az Egyházi Alkotmánynak mindaddig hatályban hagyott §-ait és azokat a törvénycikkeket, amelyeknek a §-ai közé ezeket a meghagyott §-okat beszúrták. Egyáltalában vegyük revízió alá az egész törvénykönyvet, és érvényesítsük a törvényalkotásban azt a tényt, hogy — amint ezt az egyik püspök kifejezte — egy korszak lezárult, megérett az idő egyházilag is, teológiailag is, lelkiileg is új törvénykönyv szerkesztésére.

Az új törvények legyenek *kerettörvények*. Ez volt a felelet a második kérdésre. A jelenlegi törvénykönyv néhány ponton egészen aprólékosan rendelkezik, mégsem teszi feleslegessé az egyetemes presbitérium elvi döntését és jogyegységi határozatát. Egyre sűrűbben van ilyenre szükség. A kerettörvény persze szükségessé fogja tenni egy sor szabályrendelet alkotását, de a szabályrendeletalkotásnak van két nagy előnye. Az egyik az, hogy egy szabályrendeletet könnyen lehet módosítani és akár meg is lehet próbálni, egyelőre csak 1—2 évre elrendelni. A másik az, hogy érvényesülhet az alsóbb önkormányzati testületek sajátos szükséglete és szelleme.

Az *előkészítendő törvénykönyv vázát* az értekezlet a következő tervet*) fogadta el: I. A Magyarországi Evangélikus Egyházról. Általános határozatok. II. Az egyházi szolgálatról. (E kifejezésen a ministerium ecclesiasticumot, a ministerium verbi Dei-t érti a tervet, tehát az ige szolgálatát, az „Amt“-ot. De nemcsak a lelkészek szolgálatát érti rajta. Itt kell majd szabályozni a nem egyetemi végzettségű „igehirdetők“, „val-

*) Lásd februári számunkban 58—63. lpk.

lástanítók“, „léviták“, „önkéntes egyházi munkások“ ige hirdető szolgálatát.) III. Az egyház gyülekezeteiről és szervezeteiről. IV. Az egyházi törvényhozásról. V. Az egyház kormányzatáról és igazgatásáról. VI. Az egyház háztartásáról. VII. Az egyházi törvénykezésről. VIII. Az egyház szeretet-szolgálatról. IX. Az egyház iskoláiról. X. Az egyház intézményeiről. XI. Az egyház állambeli jogállásával kapcsolatos ügyekről.

A törvénykönyv szerkezetének ez a tervezete szükségessé tette mindjárt a *zsinati szakbizottságok munkájának új elhatározását*. A II. számú szakbizottságnak az lesz a feladata, hogy az egyház iskoláiról szóló keret-törvényt készítse elő, az iskola szót szűkebb értelemben véve tehát nem úgy, amint a jelenlegi V. tc. használja, ebben ugyanis például még bibliakörökről és énekarokról is van rendelkezés. A III. számú szakbizottságnak a feladatahoz fog tartozni az egyházi nyugdíjintézetéről szóló törvényeik revíziója is, bele kell majd azt dolgoznia a háztartásról szóló törvénybe, hiszen odavaló. A IV. számú szakbizottság egyelőre csak az egyházi törvénykezésről szóló törvényt fogja előkészíteni. A többi joganyag mind az I. számú szakbizottság feladatkörébe kerül.

A törvényelőkészítés legérdekesebb problémája még csak ezután következett. Egy eleve világos volt: a szakbizottságok munkájában harmóniának kell lennie a *központosító irányzat* helyeslése avagy helytelenítése tekintetében is. Istennek legyen érte hála, az értekezlet hamarosan és örömmel állapította meg, hogy a résztvevői egyetértenek a következőkben: *az egyház jogi életében is a súlypontnak az egyházközségben kell lennie*; a felsőbb önkormányzati testületek közül a legnagyobb súlya az egyházmegyének legyen; a törvénykezés tekintetében is arra kell törekedni, hogy az egyetemes törvényeknek minél kevesebb munkája legyen; a háztartás terén van még leginkább szükség valamelyes központosításra, de világért sem abban az értelemben, hogy minden egyházi jövedelem egy központi pénztárba folyjék, és minden abból nyerjen fedezetet; a központi pénztárra egy belső fizetékiegészítő rendszer megvalósítása végett van szükség leginkább. A tanácskozáskor tehát nem fordultak szembe a központosító irányzattal, de nem is tették azt magukévá mindenestől. Érdemes megállapítani, hogy nem valamilyen egyházkormányzati „elv“ határozta meg az értekezlet egyöntetű állásfoglalását, hanem az a *theológiai látás*, hogy az egyház életének a súlypontja az igével élők közösségében: a gyülekezetben van, ennek pedig magától értődő folyománya, hogy elsősorban az egymás közelében levő, ugyanegy történelmi sorsú egyházközségeknek kell egymást támogatniuk az egyház jogi életében.

Az értekezlet végül az *egyházkerületek arányosításának a problémájával* birkózott. Ez tartalmilag szervesen összefügg az előbbivel, de egyébként is sok embert foglalkoztat. Jellemző dolog, hogy az I. sz. szakbizottság elnökéhez viszonylag legtöbb javaslat, észrevétel erre vonatkozóan érkezett. Hadd közöljem először az értekezlet végső állásfoglalását: *egyelőre félre-tesszük ezt a kérdést*, mert eldöntése nélkül is elő lehet készíteni az egyház szervezeteiről szerkesztendő törvényt.

Összeszedve mind a tanácskozáskor, mind az írásban hozzászólók gondolatait, megállapítható, hogy a lelkészeknek (olykor egyházmegyei lelkész-egyesületeknek) igen-igen különböző a véleményük. Van, aki egyre, van, aki kettőre, van, aki háromra akarja leszállítani az egyházkerületek számát. Persze ha csak egy egyházkerület lenne, akkor következésképpen egyben lenné az egyházegyetemmel és nem illenék reá egyik név sem. Az egyházkerületek számát háromra leszállítók közül külön említésre méltó *Csáky Gyula* tiszai egyházkerületi püspöki titkár és *Ormos Elek* mohácsi lelkész.

Javaslatukban egyezik a „Dunántúli“, ill. „Nyugati“ egyházkerület területe, — magában foglalná Mosont és Fejér-Komáromot, — a másik két egyházkerület abban különbözik egymástól, hogy az egyik javasló a „Középső“ egyházkerület területét így jelöli meg: Budapesti, Pestmegyei Alsó, Közép, Felső, Nógrád-Hevesi egyházmegye, a másik javasló a „Bányaihoz“ a fenti területhez hozzáveszi az egész Hegyalját, sőt Tokajt, Sátoraljaújhelyet és Szolnokot is. A harmadik egyházkerületet az egyik „Tiszántúli“-nk, a másik „Keleti“-nek nevezi.

De azok között is nagy a tervbeli különbség, akik megtartják az egyházkerületek mai számát. Itt a legtöbb szempont, hogy a püspökök a lelkészek pásztorai csak kisebb kerületekben lehetnek. A gyakorlati elgondolásban való különbséget főképpen az okozza, hogy az arányosítás tervezgetése kombinálódik az egyházegyetem kettős elnökségének a kiépítésére irányuló vágygal. Itt elsősorban Schulek Tibor dr. komáromi lelkész társunk tervezetére hívom fel a figyelmet. Vázlatosan ismertettem már a Lelkipásztor tavalyi novemberi számában (454. lap). „Budapesti“, „Alföldi“, „Dunántúli“ és „Hegyvidéki“ nevet ajánl az egyházkerületeknek. A „Budapestit“ mintegy „főegyházkerületté“ javasolja kiépíteni, a püspökét az egész ország választaná, akképpen, hogy az érdekelt egyházkerületben minden szavazat kétszeresen számítana. — Ezzel a tervzettel rokon az, amely szerint a Budapest székhellyel bíró egyházkerület püspöke egyszersmind „országos püspök“ is lenne (a választásnak előbb vázolt rendje szerint), csak hogy ez az egyházkerület egyenlő lenne a többivel, nem kisebb azoknál. Ez az utóbbi tervzet kikerüli azt a fonákságot, hogy az egyházkerületek arányosítása címén tkp. szándékos aránytalanítás történik, legalább is az egyik egyházkerületre vonatkozóan, viszont mégis megoldja azt a kérdést, hogy miképpen váljék lehetővé az egyházegyetem életében tevékenykedő püspöknek az ország fővárosában való lakása.

A javaslatok ötletek ilyen tarkasága kellőképpen figyelmeztethet mindnyájunkat, hogy nem szabad elsietni a választ arra a kérdésre: hozzányúljunk-e egyházkerületeink számához és területéhez. Ajánlatos egyszer mindnyájunknak végig gondolnunk, hogy az egyházkerületek úgynevezett arányosításánál milyen tényezőket kell okvetlenül figyelembe vennünk: a hívek lélekszáma, az egyházközségek száma, a lelkészek (mégpedig nemcsak az ú. n. egyházközségi rendes lelkészek) száma, a terület nagysága, közlekedési viszonyok, a területen élő lakosság száma és — „az utolsó nem a legkisebb — a történelem. Helytelen dolog lenne egyoldalúan csak a lélekszám, vagy csak az egyházközségek száma szerint arányosítani az egyházkerületeket! Kisebb területen sűrűn élő evangélikusság felett pásztoroknak lenni könnyebb, mint nagy területen elszórtan élő kis-számú evangélikusság felett! Aztán elvégre ideje volna már számbavenni az egyház missziói és igazán evangélizáló (vagyis a nem-evangélikusok felé az evangéliummal forduló) feladatát. De az egyházközségek számát sem vehetjük mértékül egyoldalúan. Hiszen nagyon helyénvaló az a törekvés, hogy a nagy lélekszámú és nagy kiterjedtségű egyházközségek (pl. Békéscsaba, Orosháza, Sopron, Szarvas!) oszlojanak fel átmenetképpen lelkési körökre, aztán önálló egyházközségekre.

E javaslatok mérlegelésénél igen tanulságos még figyelni azt a reformmunkát, amely a Magyarországi Református Egyházban folyik. Sokban hasonlók ott az egyházszervezeti kérdések, csak hogy erősen bonyolódnak egyházkormányzati „dogmákkal“; náluk az is kérdés, hogy legyen-e tovább is püspökük, vagy ne legyen, avagy ha lesz mégis, akkor élethossziglan válasszanak-e, vagy egynéhány esztendőre. Bizonyos kérdéseket megküldtek

az egyházközségekbe, hogy a presbitériumok tanácskozzanak felettük. Időbe telik, amíg a vélemények mindenünnen befutnak. Most még csak az látszik, hogy a reformátusok közt is éppen úgy vannak „elvek emberei“, amint vannak, akik a történelmi tényezőket homloktérbe helyezik. Van, aki nyíltan megmondja, hogy ma nem időszerű az egyházkerületek megbontása.

Mennyivel inkább rendjénvaló, ha mi evangélikusok kellő helyet adunk az egyházkerületi szervezet és kormányzat felől való törvénytervezgetésünkben a *történelmi tényezők*nek, értve rajtuk nemcsak a mult örökségét, hanem a jelen folyamatát is. És a történelem nem csak örökséget hagyott nekünk, hanem tanulsággal is szolgál. A fő tanulság pedig az, hogy a püspökök és elnöktársaik nem szükségképpen olyan „nagy méltóságok“, mint amilyenek voltak a magyar történelemnek abban a korszakában, amelyet méltán neveztek „magyar neobarokk“-nak. Következésképpen nem tartozik hozzá okvetlenül sem az egyházkerületek, sem az egyházegyetem szervezetéhez és kormányzatához a nagy adminisztráció, az egyforma fizetés, a székhely és a „rendelkező“ hatalom. Amikor nagyon bonyolult egy probléma, a legbölcsebb kettévágni és a legegyszerűbben elintézni: tudomásul kell venni, hogy mind a „püspök“, mind a „felügyelő“ szó voltaképpen mit is jelent, *jelent vigyázót, őrködőt, pásztort*, nem jelent sem kormányzót, sem vezért, sem szószólót (az egyház nevében beszélőt).

E kitérés után visszakanyarodom az értekezéslet ismertetéséhez. A tanácskozók megállapították, hogy az egyházkerületek arányosítása gyakorlati megoldásának problémáját egyelőre kikapcsolhatjuk a törvényelőkészítésből, annál inkább, minthogy az egyház igazi élete szempontjából sokkal fontosabb az egyházközségek „arányosítása“, értvén ezen olyan egyházközségek szervezését, amelyekben a lelkész igazán pásztora tud lenni a gyülekezetnek. Ehhez viszont nem kell várni új törvényre.

Végül is tehát *az egyházkerületek arányosításának a problémája visszavezette a tanácskozókat a törvénykönyv sarkpontjához: az egyház = az evangéliumot tisztán hirdetik és a szentségeket evangéliomszerűen nyújtják a szentek gyülekezetében; minden arra való az egyházi törvénykönyvben, hogy a Magyarországi Evangélikus egyház jogi berendezkedése mindentől szolgálja az egyház valóságát. Minden más tervezést meg kell előznie az evangéliomhirdetés, szentségszolgáltatás, gyülekezet, „az ige hivatalos szolgálói“, szolgálatra elhívás, rendelés szabályozásának.*

Sólyom Jenő dr.

Pestmegyei felsőegyházmegye munkaközössége: Blatniczky Jenő, Blázy Lajos, Fodor Ottmár, Győry János, Kökény Elek, Solymár János, ifj. Tóth Szöllős Mihály. Vezette és a kéziratot elkészítette: Dr. Kósa Pál.

Pécsi munkaközösség: Cséry Lajos, Geyer Zoltán, Káldy Zoltán, Ormos Elek, Zoltai Gyula lelkészek és Cserhádi Sándor, Káldy József presbiterek. A munkaközösséget vezette és a kéziratot elkészítette dr. Nagy Gyula.

Orosházi munkaközösség: Fürst Ervin, Gabányi Géza, Gyöngyösi Vilmos, Gyurán György. Vezette: Horémusz Pál. Kéziratot összeállította: Kajos János.

Csanádi munkaközösség: Bártfai Lajos, Fecske Pál, Matthaidesz Gyula. Vezette: Zátonyi Pál. Kéziratot összeállította: Marschalkó Gyula.

Mosoni munkaközösség. Vezette és a kéziratot összeállította: Weltler Rezső.

Szegedi munkaközösség: Benkóczy Dániel, Szabó Lóránt, Muntag Andor (a kézirat összeállítója).

Liturgikus magatartás

A konfirmáció

A konfirmációkor tanusítandó liturgikus magatartást szertartásának rendje szabja meg. Hazai egyházunknak nincs egységes konfirmációi rendje. Ez annak a következménye, hogy a konfirmációról egységes tanítás sincs még. Annyi bizonyos, hogy nem azonosítható a bérmálás római katolikus szentségével. Ezen a negatívumon azonban túl kell jutnunk, és sürgős volna, hogy legalább magyarországi egyházunk szegezze le a felfogását a konfirmációról és állapítsa meg ennek alapján egységes liturgikus rendjét. Ez annál inkább mutatkozik szükségesnek, mert a konfirmáció a jövőben előreláthatólag fokozott jelentőséget nyer majd.

A „Lelkipásztor“ a közelmúltban ismételten foglalkozott a konfirmáció kérdésével. A jelen cikksorozat kereteit túllépi, ha most röviden összefoglaljuk az evangélikus konfirmáció történetét, illetve vázoljuk a róla való felfogás alakulását. Mégis megtesszük ezt, hogy egyrészt újból szőnyegre kerüljön a konfirmáció megoldandó kérdése, másrészt pedig háttérre nyerjenek a liturgikus magatartásról vele kapcsolatban elmondandók.

A római katolikus bérmálás az alapjául szolgáló tanítás szerint *ex opere operato* biztosítja a Szentlélek adományát. Szentségének kiszolgáltatására, amely a bérmálandó gyermek vagy felnőtt homlokának krizmával való megkenésével és orcájának megérintésével történik, csak a püspök jogosult. A reformátorok ezzel a szentséggel már csak azért is erélyesen fordultak szembe, mert római katolikus meggyőződés szerint az a szerepe, hogy kiegészítse, megerősítse a keresztséget. Az 1274. évi lyoni zsinat idevonatkozó kánonja a „*perfectur*“ szóval jelöli meg a keresztségnek csak a bérmálás által történő teljességejutását.

Az evangélikus konfirmáció *gyökere* az az „*exploratio*“, amelyet Luther elengedhetetlennek tartott a gyermekek első úrvacsoravétele előtt, hogy a lelkipásztor meggyőződhessen lelki felkészültségükről. Egyébként egy 1523-ban elmondott prédikációjában kijelentette Luther, hogy a szokásos püspöki konfirmációt (bérmálást) nem szabad ugyan gyakorolni, de nincs kifogása az ellen, hogy bármely lelkész kézzátétellel konfirmálja a gyermekeket, ha előbb hitük felől kikérdezte őket és azt helyesnek találta. A Rómához való közeledés szándéka ezután arra a tervezetre vezetett, amelyet Melancthon az evangélikus konfirmációról készített és amelyet másokkal együtt Luther is aláírt. E szerint a konfirmáció úgy folyt volna le, hogy a gyermekek bizonyos érett korban hitükről vallást tettek volna és kijelentették volna, hogy hitükben meg akarnak maradni. Erre azután kézzátétel és konfirmáló imádság következett volna. Ez a tervezet azonban nem lépett életbe.

Chemnitznek 1574-ből származó rendjében lényeges a keresztségre való emlékeztetés, a gyermekek hitvallástétele, intelem, imádság, esetleg kézzátétel.

Nagyobb hatása volt *Bucernek*, aki „be akarta fogni az újrakeresztelők száját“ és ezért szükségesnek tartotta, hogy a gyermekek a konfirmációkor tudatosan vállalják a keresztségben kapott elkötelezettséget. Konfirmációjának főbb elemei: a hitvallástétel, fogadalomtétel, imádság a gyermekekért, amely a Szentlélekért való könyörgésben teljesedik ki, és kézrátétel az ú. n. hesseni formula szerint: „Vedd a Szentlelket az Atya, Fiú és Szentlélek kegyes kezéből, védelmül és oltalmul minden gonosz ellen, erősségül és segítségül minden jóra.“ A Bucer-féle elgondolás szerint a konfirmációban a hangsúly a tudatos egyháztagság megerősítésén van, de a kézrátételt kísérő megáldási forma révén magától is bizonyos közelségbe kerül a bérmáláshoz. Bucer hatása nagy volt, lényegileg az ő felfogása lett uralkodóvá. Mégis említésre méltó, hogy a konfirmáció csak lassan honosodott meg az egyházban, egyes helyeken, pl. nálunk Sopronban, csak a 19. században!

A *pietizmus* nagy súlyt helyez a konfirmáció katechetikai-lelkipásztori előkészítésére és a megtérés sürgetésének szolgálatába állítja azt. A *felvilágosodás korában* a nagykorúság képzeete tapad hozzá, és a konfirmációi ünnepély sokszor érzelgős színjátékká fajul el.

A mult században ismételten előtérbe került a konfirmáció kérdése. *Wichern* megáldási ünnepéllyel (Einsegnung) kívánja helyettesíteni a konfirmációt; a hitvallás- és fogadalomtételt, valamint az úrvacsoravételt szerinte önkéntes akarattal nyilvánításhoz kellene kötni. *Vilmar* szerint a konfirmáció a militia Christi-be való belépés és lelki ajándékok közlésével jár; felfogása tehát közeledik a konfirmációnak szentségként való értékeléséhez. Az *erlangeni iskola* képviselői általában a kézrátételben látják lényegét. *Caspari* szerint a konfirmációnak egyetlen világos értelmét az úrvacsorához való boesátás adja meg, aminek elfogadásával visszatérnénk gyökeréhez.

Az *első világháború után* megint homloktérbe került a konfirmáció kérdése és különféle változatokban felelevenedtek az eddigi nézetek. Egységes szemlélet most sem alakult ki. Újabban *Doerne* foglalkozott részletesen a kérdéssel „Neubau der Konfirmation“ c. munkájában (1936). Két szakaszból álló katechumenátus bevezetését ajánlja: az első a 14. életévig tartana és imádságból, esetleg kézrátételből és lelkipásztori intelemből álló ünnepéllyel zárulna; a második, az ifjúsági katechumenátus megint két fokozatra oszlanék: az egyik a 14—17, a másik a 18—21 éves ifjakra terjedne ki. Az utóbbi kimondottan előkészülés volna a konfirmációra, amely hitvallástételből, hűségfogadásból, kézrátételből és úrvacsoravételtől állana és természetesen *önkéntességen* alapulna.

A konfirmációról *nálunk* általában vallott felfogásba talán a felsorolt nézetek mindegyikéből vegyül valami. Leginkább mégis az első úrvacsoravételben látják jelentőségét, de a hívek közvéleményében erősen tartja magát a felvilágosodás nagykorúsági fikciója is. Ezt a különféle konfirmációi rendek nem egy formulázása is táplálja. Az első úrvacsoravétel mellett sokan lényeges jelentőséget tulajdonítanak a hűségfogadásnak is.

Szerény nézetem szerint, amelyet a „Lelkipásztor“ hasábjain egy alkalommal már kifejtettem, a konfirmáció a keresztséggel való kapcsolata felől nyeri el értelmét. Az az egyház, amely gyermekeket

keresztel, szükségképen gyakorolja a konfirmációt. Az egyház a konfirmációi oktatásban arra tanítja a gyermekeket, hogy mekkora kegyelemben részesültek a keresztségben és hogy mekkora felelősséggel jár ez a kegyelem. A konfirmációi ünnepélyen pedig a gyermekek vallást tesznek arról, hogy immár tudják, hogy mit kaptak a keresztségben, és kijelentik, hogy vállalják keresztyén felelősségüket. Az úrvacsoravétel mindig szerves része lesz a konfirmációi ünnepélynek. Nézetem szerint azonban nem alkothatja annak lényegét. Örömmel üdvözléném, ha az egyház már a konfirmáció előtt bocsátaná a gyermekeket úrvacsorához, mint ahogyan az ígét sem tartogatja számukra addigra, amíg egy bizonyos „érett“ életkort elértek. Korhatárt természetesen meg kellene állapítani, de ennek szerintem alacsonyabbnak kellene lennie a konfirmációénál. Az úrvacsora szentsége legkevésbé közelíthető meg az értelemmel! Viszont az élő Krisztussal való egyesülés a legáldásosabban befolyásolhatná a gyermek egész fejlődését. Az is természetes, hogyha az egyház egyszer rálépne a konfirmációt megelőző úrvacsoraoosztás útjára, előkészítő oktatásra akkor is szükség volna. Mint ahogyan a mai gyakorlat mellett természetes, hogy a konfirmációi oktatásban nagy teret kell elfoglalnia az úrvacsoráról szóló tanítási anyagnak.

A konfirmációi vizsga és a konfirmációi ünnepély egymással való kapcsolatáról megjegyezzük, hogy a kettőt lehet liturgikus egységbe foglalni, de el is lehet egymástól különíteni. Érveket mind a két megoldás mellett és ellen lehet felsorakoztatni. Ha a két aktust egybefoglaljuk, arra kell törekedni, hogy a vizsgai résznek inkább örömteljes vallástétel, mint iskolaszerű kikérdezés és számadás legyen a jellege. Ennek ugyan akkor is ki kell domborodnia, ha a konfirmációtól elkülönülten folyik le a vizsga. Külön is hangsúlyozzuk, hogy a lelkipásztor mind a két esetben tanúsítson liturgikus magatartást! Ennek ebben az esetben a lelkipásztori hang az alaphangja. Szigorú iskolamester, aki hol idegesen, hol haragjában magából kikelve ripakodik rá a gyermekekre, a konfirmációi vizsga jellege ellen súlyosan vétő disszonáns jelenség!

Magától értetődő, hogy a konfirmáció, bárhogyan fogjuk is fel, a gyülekezet ügye, tehát az egész gyülekezet jelenlétében folyik le. Az a helyenként, különösen nagyobb gyülekezetekben, lábrakapott gyakorlat, hogy csak az érdekeltek, a konfirmandusok rokonai és ismerősei, vesznek részt az ünnepélyen, torz és elítélendő!

Budaker Oszkár.

A svéd misszálé címei perikópáinkhoz:

Nagypéntek. Luk. 23, 32—43. Jézus a kereszten.

Húsvétvasárnap. János 20, 1—10. A megnyílt sír.

Húsvéthétfő. János 20, 11—18. Mária találkozása a Feltámadottal.

Quasimodogeniti. János 21, 1—14. Az Úr kinyilatkoztatja magát Tibériás tengerénél.

Misericordia Domini. Máté 9, 36—38. Pásztor nélküli nyáj.

Jubilate. János 17, 1—8. Az Istent megismerni örök élet.

Két zsinat

A számbeli súlyánál fogva ma is nagy szerepet játszó német protestantizmus életében két nagyjelentőségű, világszerte igen nagy figyelemmel kísért esemény ment végbe a közelmúltban.

Az egyik — ez volt a jelentősebb — az **EKD, a Németországi Evangélikus (Protestáns) Egyház*** második zsinata volt ez év január 9—13. között az epileptikusok világszerte ismert kórházvárosában, **Béthelben**. Huszonhét — lutheri, református és uniált irányú — tartományi-egyház képviselői mellett megjelent rajta Visser't Hooft, az Egyházak Világtanácsának főtítkára is. Mind a négy megszállási zóna egyházai képviselve voltak. Több kisebb-jelentőségű kérdés megtárgyalása mellett a Németországi Evangélikus (Protestáns) Egyház végleges vezetőségének megválasztása és az ezt megelőző egyeztető tárgyalások jelentették a zsinat legfontosabb részét. Mindenekelőtt meg kellett választani hat évre a huszonhét tartományi-egyházat összekötő egyházszervezet legfelső vezetőtestületét, a tizenkéttagú Tanácsot. A zsinat hat (lutheri) evangélikus, négy uniált és két református tanácstagot választott. Közülük nyolc lelkész és négy nem-lelkész, négy a keleti és nyolc a nyugati zónákból való. Ezután ennek a legfőbb irányító szervnek elnökét és annak helyettesét választották meg. Elnökké lett **Dibelius** berlini püspök a keleti zónából (119 szavazattal, Niemöller 26 szavazata ellenében), helyettese pedig **Lilje** hannoveri püspök, ugyancsak igen nagy szótöbbséggel. Mindkettő a lutheri irányú tartományi-egyházak képviselője.

Időrendben szorosán követte ezt a másik zsinat, a **VEIKD (Németországi Egyesült Evangélikus-Lutheri Egyházak)** zsinata **Lipcsében**, a keleti zónában, január 25—28. között. Ezen a keleti zóna 58 és a nyugati zónák 30 hivatalos kiküldöttje jelent meg, a német protestantizmus 44 százalékát jelentő kilenc csatlakozott lutheri tartományi-egyház képviseletében (hat lutheri irányú tartományi-egyház nem tartozik ehhez az egység-szervezethez). Ez a zsinat is végleges vezetőséget választott. A lutheri-evangélikus tartományi-egyházak szövetségének élére hat évre **Meiser** müncheni püspököt, a hitleri egyházi harc világszerte ismert vezéremerét állította, akit a hivatalára legidősebb püspök iktatott be új tisztségébe. Foglalkozott a zsinat a vallásos nevelés, új kátészöveg és új perikóparend kérdéseivel, állástfoglalt az EKD-ben való együttműködés mellett és hangsúlyozta egységét a világ evangélikusságával.

Az elsőnek említett bétheli zsinat választását, mely hat évre határozza meg a német protestantizmus egységes szervezetének vezetését, a világ protestánsai közt különbözőképpen kommentálják. Ennek megértéséhez tudnunk kell azt, hogy a fentemlített Németországi Evangélikus (Protestáns) Egyházban az uniált (az 1817-es porosz unióból származó) színtelen egyházszervezetek mellett megalakulásától kezdve szerepet játszott a hitvallási iratokra támaszkodó, lutheri és az inkább református színezetű tartományi-egyházak különbözősége. A hitleri idők egyházi küzdelmeiben megalakult a Hitvalló Egyház, melyben a református irányú protestantizmusnak — Barthon

* A németországi — keleti és nyugati zónákban levő — lutheri, református és uniált irányú tartományi-egyházaknak egységes szervezete. (Az „evangélikus” tehát itt kb. a mi „protestáns” kifejezésünknek felel meg.)

keresztül — irányító szerepe volt. A háború utáni első és a mostani második zsinatnak kellett döntenie, hogy a lutheri, uniált. és református csoportok között a barmeni nyilatkozat alapján a legnehezebb időkben létrejött ideiglenes egység milyen irányban fejlődjék tovább. Niemöller maga egy cikkében úgy nyilatkozik a zsinatról, hogy azon nyilvánvalóvá lett a mai német protestantizmus két nagy irányzatának különbözősége: a konfesszionális lutheri-evangélikus irányé, mely most a vezetést megszerezte és a Német Evangélikus (Protestáns) Egyházban csupán egyházak szövetségét látja; másfelől a hitvallásbeli különbségek áthidalásán dolgozó Hitvalló Egyház iránya, mely egy egységes egyház felé törekszik. Sasse erlangeni professzor — aki fel fogásával meglehetősen egyedül áll — a fenti összefogásban a lutheri reformációtól való elhajlást és romlást lát, mivel az feladja szerinte az egységes tanítás és szentségkiszolgáltatás elvét és egy új, elszíntelenítő „hitvallási uniót” jelent. A lutheri irányú evangélikus tartományi-egyházak álláspontja ebben a kérdésben az, hogy a reformáció és hitvallásaink örökségéhez való hűség mellett a történeti helyzetben keletkezett közösséget fenn kell tartani. Ezért vesznek részt együtt a különböző irányú tartományi egyházak egységes szervezetében.

Dr. Nagy Gyula.

Lelkeszi vélemények a bibliakörről

Eppen egy esztendeje, hogy Szabó József püspök az alábbi írást körözésre indította a dunáninneni egyházkerület lelkészei között. Az első lelkészi láttatkozás 1948 április 10.-ét jelez, az utolsó november 9.-ét. Közben 40 lelkész gondolkozott el a kérdésen s legtöbben hozzá is fűzték megjegyzéseiket a valódi „kör”-levélhez. Az írásbeli hozzászólások fontosabb mondatait közöljük, név említése nélkül, csupán dátummal.

Bibliaköröket

A multban az egyház szolgálatát megfelelően jelképezhette a sioni templom. Állt magasan, ékesen és várta a híveket. Ma inkább a szövetség sátorra jelképezheti az egyház szolgálatát. Ez mozog, útrakél, jár a hívek után. Brunner.

A vasárnapi istentisztelet mellett ezért ma nagy súly esik a bibliáórára. A perikóparend megszorított körén kívül a teljes Írásból merítő kötetlenebb igehirdetési alkalom és mód. — Feltehető, hogy ma már minden gyülekezetünkben van bibliáóra!

Igen szükséges, hogy a gyülekezetben bibliakör is legyen, mert ennek még a bibliáórához képest is többlete van. „A bibliakörben nem az a helyzet, hogy egy valaki aktív és a többi passzív, hogy az egyik csak ad és a másik csak elfogad, hogy az egyik beszél s mások hallgatnak, hanem szólásban és hallgatásban, adásban és elfogadásban, aktivitásban és passzivitásban osztoznak a résztvevők.”

Milyen sokat jelenthet a lelkésznek, ha nem mindig csak szólnia kell az igét a szószék magasságából, hanem a bibliakör testvéri közösségébe családiasulva hallhatja is az igét hívei ajkáról.

Az újszövetség tanuságá szerint az ősegyházban a Szentlelket legtöbbször nem egy személy kapta a közösség számára, hanem a gyülekezet kapta az egyesek javára. A bibliaköri közösségben tanul-

mányozott ige pecsétjei sokkal csodálatosabban szoktak megpattanni, mintha valaki — bár ez is szükséges — maga tusakodik az igével. Tapasztalat szerint a bibliaköri gyülekezetre különleges értelemben vonatkozik az ígélet: „Ahol ketten vagy hárman együtt vannak az én nevemben, ott vagyok közöttük.“

A bibliaköri igetanulmányozásra *nevelni* kell a gyülekezetet.

Ebből születhetik az *imaközösség* s ez, ha nem tévelyedik a perfekcionista gögös klikkjévé, áldott hordozója az egész gyülekezetnek.

A gyülekezeti bibliakörben születnek a lelkész *laikus munkatársai*.

A bibliaköri munkánál különösképpen is védekezni kell a *számok* bővületének kísértése ellen.

A bibliaköri munkára a lelkésznek legalább úgy el kell készülnie, mint a prédikációra, vagy a bibliaórára. Bevezetés történjék talán csak egy mondattal, vagy talán csak egyetlen kérdéssel. Induljon meg azonnal a *beszélgetés*. Eközben a lelkész kettőre vigyázzon: ne erőltesse a *maga* előre meghúzott vonalát, de ne engedjen *elkalandozást* sem. Tudjon hallgatni, s ha a Szentléleknek úgy tetszik, a maga vágányát feladni. Megtörténhetik hogy egészen más jön ki, mint amit elképzelt s talán éppen az a jó. A végén gyakorlati összegezés, közös imádság!

Testvér! Kellő imádságos előkészítés után kezd el gyülekezetben a bibliaköri munkát!!

Szabó József.

Lelkészek megjegyzéseiből

Mihelyt gyülekezetem erre a munkára megérik, elkezdem. — 1948. április 14.

Bibliaóra van. Nem tudom, gyülekezetünk érett-e a bibliaköri munkára? Az idén kísérletet teszek, hogy a bibliaóra résztvevőiből nyáron át bibliakör alakuljon, amikor egyébként a bibliaórák szünetelnek. — 1948. április 12.

Régóta folyik a bibliaköri munka, újabban az Evangélikus Evangélicizáció bibliaiskolája keretében. Az előre kijelölt bibliai részt a hívek otthon elolvassák, a bibliaiskolai füzet nyomán áttanulmányozzák és a bibliakörben megbeszéljük közösen az ígét. — 1948. május 3.

Csak három éves bibliaórai munka, három evangélicizáció és nyári konferenciákon való részvétel után alakult ki (nem emberi elhatározásra) egy asszony és két ifjúsági bibliakör. A legkedvesebb alkalmak ezek. Itt pihenek én is és kapok sokat. Megvallom, nem készülök ezekre egyáltalán. Lehet, hogy nem jó, de egyelőre így látom jobbnak, hogy egészen spontán menjen és „egyformán“ induljak a bibliakör tagjaival, „fór“ nélkül. — Áldott esték a hónap utolsói, az úrvacsora előttiek. Ilyenkor sorban mind egyikünk megmondja szentől-szembe, mi a testvéri intésünk személy szerint egymás iránt. Én is bibliaköri tag vagyok, nekem is megmondják. Sokat tanultam ebből. — A bibliaköri alkalmakra mindenki hivatalos. Nem zárjuk le az ajtót. A Szentlélekre bízuk ezt. Ninesenek sokan: 10—14 egy-egy este. Mindig az irodámban vagy egyik szobámban tartjuk, asztal körül, sohasem iskolában. A megszólalás iskolapadokból, katedra felé nehéz lenne. — A bibliaiskola egészen külön van. — Nagy türelem és szeretet kell hozzá-

juk (ami gyakran nincs bennem), mert először nagyon is „csecsemő” állapotban indult. — A legkedvesebb alkalmaim télen-nyáron ezek. Persze, hol vagyunk még az igazi bibliakörtől! — 1948. május 8.

A bibliakör az ifjúság körében az Isten igéjével való foglalkozás legtermékenyebb formája lett: ha a napnyugtáig tartó falusi munka lefoglalja őket, eljönnek szürkülkor, s volt rá eset, hogy este 10 órakor kezdtük meg a bibliaköri munkát, amikor már mindenki együtt volt. Még nagy munkaidőben sem voltak annyira fáradtak, hogy ne jöttek volna el. Felnöttek körében hasonló munkát még nem tudtunk ily eredményesen elindítani. — 1948. jún. 21.

Eddigi szolgálati helyemen kétféle összejövetel volt: evangélizáló jellegű bibliára hozzászólás nélkül és imaközösségi összejövetel hozzászólással és közös imádkozással. Ahol meg van rá a lehetőség, több szempontból is ajánlatos kétféle összejövetelt tartani. Áldásos, elmélyülő bibliakör; bizalmas, meghitt közösség, csak azok között alakulhat ki, akiket Isten kegyelme és Szentlelke már hitre juttathatott. Szükségesnek tartanám a bibliaköri tapasztalatok kicserélését egy lelkészkonferencián. — 1948. júl. 15.

Evangélizáció hatására tavaly novemberben nálunk is megindult a bibliakör, imaközösség. Jól megfigyelhető, hogy buzgó vasárnapi iskolásokból lesz az ifjúsági kör, innen a bibliárára, majd a bibliaköri közösségbe vezet az út. — 1948. augusztus 23.

Istennek legyen hála azért, hogy a bibliakör megvan. Két asszony bibliolvasásából indult el. Nyáron alig vehetek részt a bibliakörön szörnyű istentiszteletek tartása miatt. A bibliakörben maguk vannak ilyenkor; énekelnek, Bibliát olvasnak és bizonyosságot tesznek. Nagyon áldottak ezek az összejövetelek. — 1948. augusztus.

Ez a gyülekezet legfelsőbb magja. Mivel itt komolyan vesszük a megtérést és Krisztus útján járást, sok kereső lélek nem tud még csatlakozni, bár az ajtó mindenki számára nyitva van. A vágyakozó lelkek részére bibliárárt tartunk, evangélizáló jelleggel. — 1948. szeptember 23.

A templomból istentisztelet alkalmával inkább az asszonyok, mint a férfiak hangja hangzik kifelé. Ez indított arra, hogy a lelki munkával megpróbálkozzam a férfiak körében. Megalakítottuk a férfiak bibliakörét: Istennek legyen hála érte, nagyon szép számmal látogatják úgy a fiatalab-
bak, mint az idősebbek közül. — 1948. október 20.

Bibliaköri munka tavaly óta van, három csoportban. A gyülekezeti munkához itt kapnak rendszerint elhívást. A felnőtt bibliakör tagjai önként külön vándor-bibliárákat tartanak, más-más utcában. — 1948. nov. 9.

Néhány tanulság:

Világosan megkülönböztetendő gyülekezeti munkánk során a bibliára és bibliakör. — Bibliakör csak ott születhet, ahol már van a gyülekezetben néhány kereső, vagy hitrejutott lélek. A bibliakör tehát mindig a kezdődő gyülekezeti ébredés első gyümölcse, egyúttal további motorja. — A bibliaiskolai összejövetel tulajdonképpen nem bibliakör, de jó előkészítése lehet annak, mert megindítja a Bibliáról a beszélgetést. — A bibliakör legyen teljesen nyitva mindenki előtt. — Bibliakör és ifjúság szinte egymásnak vannak teremtve. Öregekkel — ha nem régi bibliolvasók — nehezebben megy a bibliakör, mint fiatalokkal. — A lelkész számára a gyülekezeti bibliakör a felülről való erővel való megtelítődésnek egyik legáldottabb alkalmá. Szüntelenül tanulhatja bibliakörében az ige egyszerű megértését, tolmácsolását és részese-sülhet a Szentlélek közösségében. Itt kapja meg igazi, imádkozó munkatársait.

Csendes vasárnapok — áldott vasárnapok

Mult év őszén született meg Répcelakon a gondolat: havonta egy vasárnapon konferenciái alkalmat kellene nyujtanunk azoknak, akik Isten előtt elcsendesedni szeretnének. Azokra gondoltunk, akik a környéki gyülekezeteiből már jártak konferencián, s akiket megmozdított és ige utáni szomjúságra ébresztett a gyülekezetükben végzett evangélizáció. Így akarunk a számunkra adott lehetőség szerint utómunkát kezdeni.

Óvatosak voltunk. Úgy hirdettük, hogy kéthavonként lesznek a csendes vasárnapok. Kiküldtük a meghívókat a Csorna-Sopron-Szombathely-Cellődömlök négyszögében fekvő lelkészi hivataloknál kívül azoknak is, akik konferenciánkon résztvettek. Első alkalommal 56-an jöttek vidékiek. Leszavaztak minket és kérték, hogy minden hónap első vasárnapján legyen ilyen alkalom.

A csendes vasárnapok eddigi résztvevői létszáma a következő volt:

Időpont	hány gyül.-ből	vidéki	helybeli
1948. december 5.	15	56	2
1949. január 2.	22	160	140
1949. február 6.	?	120	30
1949. március 6.	32	168	81
1949. április 3.	32	146	91

A résztvevők kb. $\frac{2}{3}$ -része asszony és leány, $\frac{1}{3}$ -része férfi és ifjú. Városiak és falusiak vegyesen. Tulajdonképpen egy-egy napos közösségi konferenciáknak mondhatnánk a csendes vasárnapokat. Mostani gyakorlatunk szerint az Új Harangszóban való híradáson kívül minden érdekelt gyülekezetbe küldünk néhány meghívót a lelkészen kívül is a gyülekezet itt megfordult tagjainak. Ők aztán toboroznak.

A csendes vasárnapok programja ezideig úgy alakult ki, hogy az aznapi epistola szükségszerint más igéket kiegészítésül hozzávéve, — adta meg a konferencia igéjét. Most gondolkodunk rajta, hogy a következő csendesvasárnapok számára összefüggő programot dolgozunk ki, ha Isten erre utat mutat. Egy csendes vasárnap program-kerete nálunk így alakul ki: $\frac{1}{2}$ 8 ó. közös reggeli elcsendesedés, imaközösséggel. $\frac{1}{2}$ 9 ó. reggeli áhítat, 10 ó. gyülekezeti istentisztelet, $\frac{1}{4}$ 12 ó. előadás, 2 ó. bibliakörök, $\frac{1}{2}$ 4 ó. előadás, $\frac{1}{2}$ 5 ó. úrvacsoraosztás. A programmnak a tájközpont reggeli és esti vonatérkezéseihez és indulásaihoz kell igazodnia.

Ez a beszámoló indítja s akar lenni. Központi helyeken, tájegységek és egyházmegyék szerint, ahogyan erre legjobb lehetőség van, kezdjük el a csendes vasárnapok megrendezését. Nélkülözhetetlen módja ma az evangélizációk utómunkájának! Emberi vonalon nem kell hozzá más, mint egy templom, ahol a közös alkalmakat, igehirdetéseket tartjuk, s néhány helyiség (gyülekezeti terem, vagy a helybeliek részéről felajánlott szoba), ahol a bibliaköröket lehet tartani. Szállás- és ételmezési gond nincsen. Ez azonban nem elég. Isten indító parancsa kell hozzá, hogy ne emberi akarás és építés legyen Ő nélküle!

Tekus Ottó.

Ökumenikus örálló

Németalföld.

Németalföld kétségtelen egyike azoknak az országoknak, amelyekben az elmúlt háború és a német megszállás megpróbáltatásai nagymértékben elevenítették meg az egyházi életet. A hollandiai egyházak magatartása nem csak kifogta azok vitorlájából a szelet, akik az egyházat valamilyen ódsí, a modern szociális eszmékkel össze nem férő maradványnak gondolták, hanem rengeteg emberrel beláttatta, hogy amikor minden más közönség vagy igyekezet csődöt mond, az egyház még súlyos áldozatok és elnyomás szenvedése árán is küzd az emberségért, és így a nemzetért is.

Igen érdekes az is, hogy az egyházak csak fokozatosan és lassanként szánták rá magukat az elnyomók ellen való fellépésre. Mikor azután a német megszállás második felében egymásután kiadásra kerültek az egyházi pásztorlevelek, ezek is inkább világnézeti szempontból illették igen kemény kritikával a nemzeti szocializmus ideológiáját, míg a gyakorlati kérdésekben legtöbbször azonnal a cselekedetek útjára léptek. Így például nagyobb feltűnés nélkül szervezték meg a városi gyermekek falura küldését, az internáltak és az éhséggel sújtott területek ellátását, a jövedelmüktől megfosztott gyülekezeti lelkészek anyagi támogatását és az egyházi iskolák sikeres védelmét.

A gyülekezeti élet megelevenedésén kívül az egyházak egymásratalálása is ennek az időszaknak volt a gyümölcse. Figyelemreméltó, hogy még az ökumenikus mozgalomtól magát távontartó két nagy holland egyház, a római katolikus egyház, és a Kuyper-féle szigorú református egyház is szívélyesen együttműködött a többivel. Ugyancsak említésre méltó, hogy ez az együttműködés sosem vezetett a hitvallások semmibevételére, inkább megerősítette az azokhoz való ragaszkodást.

Egyházi élet.

A 9 millió lakost számláló, Dunántúl nagyságú ország vallási szempontból igen tarka képet mutat. Kb. 3 millió római katolikus mellett *ugyanannyi* tagja van a *történelmi református (Hervormde) egyháznak*, mely azonban már több mint 150 éve nem államegyház. A római katolikusok szaporodása igen nagymértékű volt az elmúlt évszázadban. Ennek az oka abban keresendő, hogy tagjai főleg a jobban szaporodó társadalmi osztályokból kerülnek ki, másrészt a protestánsok a 19. század liberális és racionalisztikus teológiájának következtében mégjobban szétszakadoztak, valamint belsőleg is megerőtlenedtek.

A *Kuyper Ábrahám* által alapított *szigorúan orthodox* és elzárkózó de azért komoly értékekkel rendelkező „kétszerreformált“ egyház (Gereformeerde Kerk) 600.000 tagot számlál. Utánuk következnek az *evangélikusok kb. 60.000* taggal, majd egy másik *szigorú református közösség 50.000* taggal, a *mennoniták 40.000*, a *remonstránsok* (Arminius követői, hasonlóan a methodistákhoz, de régebbiek) *30.000*, az *ó-katolikusok 10.000*, *baptista közösségek 8.000* és *szabad evangéliumi közösségek 7.000* taggal. A lakosság többi része, tehát kb. 2 millió lélek, hivatalosan egy egyházi közösségnek sem tagja.

A háború utáni egyházi élet egyik jelentős eseménye az volt, hogy három egyházi férfiú, akik a német megszállók börtönében közösen tapasztalták meg az Isten szeretetét, *Banning Vilmos* és *Kraemer Hendrik* leideni professzorok, valamint *Gravenmeyer Konrád* hágai lelkész elindultak gyü-

lekezetről gyülekezetre szolgálni — a mi nyelvünkön evangélizálni — és ezzel megakadályozták, hogy a feszültségek enyhülésével visszaesés következzen be az egyházi életben. Ugyancsak értették a módját annak is, hogy elérjék azokat az eddig közömbös vagy egyházellenes hollandokat, akik az ellenállási mozgalomban kapcsolatba kerültek az egyházzal.

A lelki erőket akarja mozgósítani a gyülekezeti életben az ú. n. „*Gemeente-opbouw-beweging*“ (Gyülekezetépítési mozgalom), amely komolyan veszi a hitvallásokat is a Biblia mellett. Általában el lehet mondani, hogy a *hitvallások renesszánsza* figyelhető meg Hollandiában, noha régebben is jellemezte a hollandusokat a tanítás kérdésének előtérbe nyomulása. Nem ritka dolog nem-teológus intellektuelleknél, sőt még parasztemberek-nél sem, olyan teológiai könyvtárat látni, amely túlszárnyalja sok magyar gyakorló lelkipásztor könyvtárát. A legérdekesebb az, hogy ezeket a könyveket nem csak megveszik, hanem olvassák is. Alaposan megvitatják laikus körökben is az 1943-ban létrejött ú. n. „*Doorní tételek*“-et, amelyek a n met hitvalló egyház barmeni zsinatának állásfoglalásával párhuzamosak.

A laikus erők kiképzését és összegyűjtését célozza a „*Kerk en Wereld*“ (Egyház és világ) intézet Utrecht mellett, melyről lapunk már régebben szólt. Ugyancsak szép munkát végez a keresztyén diákszövetség, melynek konferenciái központja a Zeist melletti *Woudschoten*-ben van.

A háború után ismét fellendült a missziói munka, melynek kiképző-intézete és központi igazgatása a Leiden melletti *Oegstgeest*-ben van. Sajnos azonban az indonéziai helyzet miatt nem lehetett a volt holland gyarmatokon a külmiszió munkáját olyan ütemben folytatni, amint gondolták. Ennek az oka részben a bizonytalan politikai status quo, részben pedig az indonézek kívánsága, akik szívesen fogadnak ugyan misszionáriusokat, de kérik, hogy azok lehetőleg ne hollandok legyenek. E helyett több indonéz ifjúnak hollandiai kiképzésével gondolják a misszió ügyét támogatni addig, míg a nehézségek meg nem oldódnak.

Itt jegyzendő meg, hogy a hollandiai prótestáns egyházak éles ellentétben állanak a kormány indonéziai politikájával. Ezen a téren nem mulasztják el, hogy „hangosan“ szóljanak és szószéki körlevelekben, valamint a kormányhoz beadott határozatokban erőlesen követelik annak megváltoztatását. Sajnos, ezeknek a tiltakozásoknak eddig nem volt sok eredménye: oka abban keresendő, hogy míg a római katolikusoknak van politikai pártjuk az országban, a protestánsok majdnem teljesen szervezetlenek és szavazataikat legtöbbször a keresztyénségtől igen messze álló politikai csoportosulásokra kell adniok, ha el akarják kerülni azt, hogy a katolikus pártot erősítsék.

Egyházszerkezeti kérdések.

A nagy református egyház 1945 október 31-én összeült egyetemes gyűlése elrendelte új egyházi alkotmány kidolgozását. Ilyen nagyjelentőségű esemény azonban hosszas megfontolás előz meg és így nem csoda, hogy még nem léphetett érvénybe. Mindenestre az eddigi előkészületekből kitűnik, hogy az új alkotmány a hitvallásosság szigorítása mellett a magyar református egyházhoz hasonlóan, az ú. n. „hitvalló“ gyülekezeti tagokra kívánja felépíteni az egyházi életet, *anélkül*, hogy népegyházi jellegéről lemondana, sőt az egész nép evangélizálásának, valamint az ökuménikus kapcsolatok kötelezettségét törvénybe kívánja iktatni. Az új rend szerinti az egyház presbiteri jellege (nem egészen azonos a mi magyar evangélikus vagy református egyházaink szervezetével!) még jobban kidomborodik, és módot keresnek, hogy a történelmi református egyházi tisztek mellé

(lelkipásztor, presbiter, diakónus) megszervezzék az evangélista, szociális munkás, és ifjúsági vezető szolgálati tisztét is.

Az *evangélikus-lutheri egyházat* a multban a liberális-konzervatív kettősség jellemezte. A két irány közötti harc sokáig felemésztette az erőket, és nem tette lehetővé, hogy az evangélikus egyház a problémáit sajátos evangéliumi középpontjából kiindulva oldja meg, hanem a kérdéseket legtöbbször a nagy református egyház példájának, vagy a kisebb szekták módszereinek a lemásolásával oldotta meg. Így pld. volt olyan idő a multban, amikor a lutheri hitvallásokhoz való ragaszkodást feleslegesnek bélyegezték. Egyházszervezete ennek az evangélikus egyháznak zsinatpresbiteri, közelebről a református egyház közötti szervezetének a mása volt mind a mai napig.

A legutóbbi zsinat azonban ezen a téren is változást hozott. Itt nagy mértékben érvényesült a lundi Lutheránus Világgyűlés teológiai munkálatainak a hatása, melynek alapján az egyház vezetői új hitvallási alap kidolgozásába fogtak, mely nagyjából megegyezik a Lutheránus Világ-szövetség hitvallási alapjával. Másrészt átdolgozás alatt van az egyházi alkotmány is, amely jobban hozzá fog símulni a többi evangélikus egyházhoz és bevezeti a mi püspöki hivatalunknak megfelelő felvigyázói hivatalt, amelyet azonban előreláthatólag nem fognak ezzel a névvel még jelölni, mert ezt sokan félreértenék a református többségű Hollandiában. — Itt jegyzendő meg, hogy 1790-ben néhány orthodox evangélikus gyülekezet kiszakadt az akkor igen liberális evangélikus egyházból és „Helyreállított evangélikus-lutheri egyház“ néven szervezkedett. Ennek a közösségnek ma már csak egy aktív gyülekezeti lelkésze van és a többségi egyházhoz való visszatérésük ügyében tárgyalások folynak.

Az *ó-katolikus egyház* püspöki szervezetben él. Feje az utrechti érsek, *Rinkel* András, az ó-katolikus egyház egyetlen érseke a világon. A holland ó-katolikusok, ellentétben a német és svájci ó-katolikusokkal, nem a pápa tévedhetetlenségének dogmája miatt a római egyházból kilépett katolikusok utódai, hanem a janzenisták leszármazottai egy évszázadról előbből. E kicsiny egyház feladatának érzi, hogy híd legyen a római katolikusok és a protestánsok között, és éppen ezért részt vesz az ökuménikus mozgalmakban is. Másországbeli ó-katolikusokon kívül úrvacsorai közösségben van az anglikán egyházzal is.

A holland állam, régi hagyományai szerint nagy szabadságot engedélyez vallási téren. Nem avatkozik bele sem az egyének, sem az egyházak ügyeibe, azok tarthatnak fenn iskolákat, kórházakat, intézményeket, és ha kéri, állami támogatást is kapnak egyházi kiadásaik fedezésére. Ezzel a legtöbb történelmi felekezet él is és így biztosítva van az állam és a felekezetek harmonikus együttélése. Ennek a rendszernek a következménye az is, hogy ha néhány ember úgy tartja jónak, összeállhat és új felekezetet alkothat. Több ilyen szabad gyülekezet éli ma is tiszavirágéletét az országban.

Teológiai élet.

Teológiai munka főleg az állami egyetemek teológiai fakultásain folyik. Ezek *Utrecht*, *Leiden*, *Groningen*, valamint az *amsterdami városi* egyetem hittudományi kara. A szigorú reformátusoknak a *kampen-i* akadémián és Amsterdamban folyik a lelkészképzésük. Megemlítendő, hogy a római katolikus egyház *Nijmegenben* tart fenn egyetemet. Az amsterdami fakultás felekezetiközi (református, evangélikus, menonita, remonstráns), az evangélikusoknak három tanszékük van: Dogmatika: *Bondemaker*, dogmatörténet: *Mönnich* és egyháztörténet-liturgika: *Kooiman* professzorok-

kal. A fakultáson belül e három professzor vezetésével lutheránus lelkész-képzőintézet működik, mely a hallgatók evangélikus szellemben való neveléséről különösképpen is gondoskodik.

A fakultások az állami egyetemeken református jellegűek és Barth Károly szellemének hatása a pro és kontra folytatott teológiai vitákban itt is erősen érezhető. Teológiai munkák felsorolására itt nem terjedhet ki figyelmünk, megemlíjtük csupán a legelterjedtebb teológiai folyóiratot, a *Berkelbach van der Sprenkel* S. F. H. J. szerkesztésében megjelenő „*Nederlandsch Theologisch Tijdschrift*“-et. Az evangélikusok teológiai tárgyú cikkei is az említett folyóiratban jelennek meg, vagy pedig, saját, „*Luthersche Weekly*“ című hetilapjukban. A missziói munka folyóirata a „*De Heerbaan*“. A felsoroltakon kívül még igen sok egyéb teológiai ujság, folyóirat jelenik meg, de ezeknek nincs olyan jelentőségük, mint a felsoroltaknak.

Meg kell még emlékeznünk arról, hogy a római és ó-katolikus egyházakat kivéve, a hollandiai keresztyénség kultikus életére a kálvini puritánizmus nyomta rá bélyegét. Evangélikus szemmel nézve sok esetben templomrombolás az, amit sok szép középkori gótikus katedrálissal csináltak a szépet más vonalon egyébként szerető hollandusok. Hatásuk még a holland evangélikus egyházban is olyan nagy volt, hogy a holland lutheránusok is babonáságnak vették egyidőben a kereszt használatát a templomok díszítésében; hasonlóképen nem túrték meg az oltárt sem. A liturgikus elszegényedés evangélikus vonalon az úrvacsora megvetéséhez vezetett, református vonalon pedig a hosszú, tanszerű szónoklatok váltak az istentiszteletek centrumaivá.

Ma már ezen a téren is változások vehetők észre: Groningenben a református *Van Leeuw* professzor liturgikus mozgalmat kezdeményezett, míg az evangélikus egyházban, főleg a már említett *Kooiman* professzor igyekezete révén liturgikus megújulás van folyamatban, amelynek látható jelei azok az utóbbi időben épült templomok, melyek már nem csupán előadótermek; valamint a most kidolgozás alatt lévő istentiszteleti rend, amely visszatér a régi lutheri örökséghez. Ugyancsak nagy figyelmet szentelnek az egyházi zenének az evangélikus egyházon belül. Ez a kis evangélikus közösség ezen a ponton is sokkal szolgálhat az ízléstelenség felé közeledő konzekvens puritanizmusból kivezető utat kereső kálvini jellegű egyházaknak.

Belgium és Luxemburg.

E két római katolikus többségű országban igen kicsiny a protestánsok száma. Belgiumban jelentős a „*Belgiumi evangéliumi protestáns egyházak uniója*“ és a „*Belga keresztyén missziói egyház*“. Ezeken kívül néhány angolszászjellegű felekezetnek is vannak független gyülekezetei az országban. Egyházi életük részben hasonló a szomszédos németalföldi vagy francia testvéregyházak életéhez, részben a nagy római katolikus többségben élő szórványgyülekezetek jellemvonásait mutatják. Teológiailag is a szomszédos protestáns egyházaktól függenek. A felsorolt két egyházi közösség részt vesz az ökuménikus mozgalmakban.

Spanyolország.

Az „*Iglesia Evangelica Espanola*“ nevű egyházban tömörült a spanyol protestánsok túlnyomó része, ezen kívül a multban volt néhány angolszász-eredetű felekezetnek is missziói gyülekezete az országban. Közismert dolog, hogy a spanyolországi protestánsok a Franco-féle kormányzat óta részben

a hivatalos hatóságok részéről, részben azonban a pápás egyház képviselői által felbujtott nép részéről mennyi üldözésben részesültek. Volt idő, amikor az egyházi munka szinte teljesen a föld alá szorult és csak „feketén” folyhatott tovább.

Az utóbbi időben bizonyos könnyebbség állott be a spanyolországi evangéliumi egyház életében is. Hatósági részről legalább is kevesebbet zaklatják őket, felvehették a kapcsolatokat a külföldi egyházakkal és saját tagjaik között folytathatják a missziói munkát. Az elmúlt tavasszal *Bush Benjamin* amerikai református lelkész az Ökuménikus Tanács részéről meglátogatta őket, és az amsterdami világgyűlésre is eljöttek a kiküldöttek. Legutóbb hír érkezett arról is, hogy az eddig titokban folyó lelkész-képzés ismét nyilvánosan folyhat és a madridi lelkészképzőintézet 13 hallgatóval működik. Ugyancsak felállítottak Barcelonában egy bibliaiskolát, melynek esti tanfolyamait 6 ifjú hallgatja. Mindezen intézmények felállításához az argentinai protestáns egyházak járultak hozzá segítségükkel.

Ugyanakkor azonban az elnyomásról is érkeznek újabb hírek.

A spanyol protestáns egyház lutheránus és református keresztyéneket fog főképpen össze. Vezetői *Heras-Benito Benjamin* és az ősz *Fliedner Juan*. Lélekszáma kb. 30.000.

Portugáliában egyes elszigetelt kis evangéliumi közösségektől eltekintve csak az ottlakó külföldieknek vannak evangéliumi gyülekezeteik. *P.*

A „misszió” szó egyházi használatáról

„Misszió”-nak mondjuk

tudvalóvólag Krisztus Egyházának azt a „népek” felé fordult szolgálatát, mellyel őket „tanítja”, azaz nekik Krisztus igéjét, az evangéliomot hirdeti és őket megkereszteli. Így teszi az Egyház missziói szolgálatát az Istentől elfordult, a pogányság sötétségében élő népeket Krisztus tanítványaivá. A „missziói parancs”-nak, amint ezt Máté 28, 19—20 magában foglalja, ez a summája és tulajdonképeni értelme.

Ez a „misszió”

az Egyháznak „külső”, azaz a rajta kívül állók felé forduló szolgálata: a „külső misszió”, vagy megszokottabb, de rosszabb magyar szóval „külmisszió”. A felvilágosodásnak a keresztyénség életformáját aláásó, széles rétegeket hitüktől megfosztó áramlata nyomán azonban az Egyház a mult században kénytelen volt észrevenni, hogy saját soraiban új, Istentől elfordult „nép”, új „pogányság” van kialakulóban. Ekkor hirdette meg Wichern híres emlékiratában annak szükségét, hogy az Egyház missziói szolgálatával ne csak kifelé, hanem mintegy „befelé” is tekintsen azok felé az anyakönyvi lapok szerint ugyan az egyházhoz tartozó, de valójában a gyülekezetek életközösségéből kiesett „tömegek” felé, melyeket az Egyháznak önmagát az igével és szentségekkel építő szolgálata már nem ér el. Így indult el a „belső misszió” vagy „belmisszió” fogalma. Hozzánk ez a fogalom erősebb hullámmozgással a századforduló táján érkezett meg, amikor egy kisebb kör érdeklődése a külmisszió s ugyanakkor a belmisszió felé is fordult. Az utóbbi hamarosan szinte jelszóvá lett, egyesek benne próbálták fellelni minden belső egyházi baj remediumát. Főként pedig a „belmisszió” jelszavával próbálták a

sokszor kiszikkadt vizeken megrekedt egyházi szolgálat csónakját odébblen-díteni. Közben a „belmisszió” gondolköre Wichern eredeti elgondolásához képest egyébként is megszükkült: az egyház közösségéből kiszakadt tömegek evangélizációja helyett elsősorban az elesettek, betegek és nyomorékok felé fordult szociális „szeretetmunkává” lett, mint amilyenek főként a „belmisszió intézetei” (pl. Bodelschwingh világhírű betheli telepe) voltak. Nálunk ennek a belmisszióknak csak halvány kezdetei voltak. Ellenben „belmisszió” lett fő-ként a „vallásos estek” tartása. Ilyennek indult jórészt a „belmissziói munka-programm” útmutatása. De a belmissziói munkaprogramm nem akart megrekedni a sokszor nagyon felületes „kulturprotestantizmus”-ban, mely a megszokott „protestáns esték” világát átjárta, ezért egyre több egyházi munkát ölelt fel és útmutatásával kiterjedt az egyházi élet különféle ágaira: ifjúsági munkára, gyülekezetnevelésre, presbiterek lelki nevelésére, reformációi, ád-venti és böjti előadásorozatokra, sőt — istentisztelet-sorozatokra. Az egyházi munka elmélyítésénél ez a „munkaprogramm” kétségkívül sok, áldott szolgálatot végzett, s ezt szeretném nyomatékosan hangsúlyozni. Érdemes fáradságot venni magunknak, végiglapozni a „Belmissziói Munkaprogramm” kötetét és meglátni, mennyi igaz és komoly szolgálat húzódik meg lapjain.

Azonban közben meglepedtünk arról,

hogy mi is az a „belmisszió”: belmisszióknak mondtuk az egyháznak a saját tagjai és pedig az „eleven” vagy „felébredt” vagy „hívó” tagjai felé fordult szolgálatát. Csak át kell gondolni egy pillanatra: vajjon valóban „belmisszió” volna egy nagyheti esti istentiszteletsorozat? Ha ez „belmisszió”, akkor „belmisszió” minden vasárnap istentisztelet! Valóban, egyházunk szóhasználatára egyre inkább ebbe az irányba „fejlődik” vagy inkább — torzul! Rendjén van, ha a társadalom elesettjei közt végzett munkát „fogházmisszió”-nak mondjuk. De ma a betegek közti szolgálatról is mint „kórházmisszióról”, a gyülekezetben élő és felnövekvő ifjúság gondozásáról pedig mint „gyermekmisszió”-ról stb. beszélünk!

Nem jól van

ez így! Nem azért, mintha ezeknek a szolgálatoknak a szükségét és a helyességét akarnánk tagadni: természetesen szükség van betegek lelki gondozására, a gyermekekkel való minél intenzívebb foglalkozásra, arra, hogy minél erősebben beleműljenek a gyülekezet életébe. De ne is gondolja senki, hogy fogalmak szórászhasogató megkülönböztetéséről van szó, mely felesleges és a mai időkben egyenesen káros dolog, amikor az egyházi munkának az életkérdései vannak napirenden. Ellenkezőleg: éppen az egyházi szolgálathatnak a helyes és minden irányba kiterjedő szolgálatáról van szó. *Ha t. i. a „misszió” szónak az érte’mét azonossá tesszük avval, ami valójában a gyülekezetnek állandóan önmagát építő szolgálatá vagy másszóval: ami a gyülekezetnek, mint Krisztus testének szerves életmegnyilvánulása és ön-maga építésére irányuló funkciója, akkor ennek kettős veszedelme van.*

Egy felől látóterületünk megszükkül

és kiesnek a horizontból azok a területek, melyek a missziói szolgálatnak a tulajdonképeni területei. Valóban, nem egyszer érvelnek a külmisszió ellen így: elég dolgunk van a saját gyülekezeteinkben, végezzük el először ezt, akkor gondoljunk a külmisszióra! Ugyanígy sikkadnak el és sikkadnak el egyházunk számára a belmisszió tulajdonképeni munkaterületei is: meglepedünk egyházunkon belül azokról, akikhez a belmisszió szolgálatával fordulnunk kellene. Miért van egyházunknak olyan kevés „hódító” ereje — még befelé, saját elvilágiasodott tagjai felé is? Miért válik a diaszpóra-helyzetünk egyre inkább csak hátránnyá a helyett, hogy valóban „misszionáló” erővé lenne? Csak azért, mert egyre a „hívó” gyülekezetet „misszionáljuk”, — más „missziót” nem is látunk.

De nem kisebb a más ik veszedelem

sem. A „misszió“ szónak minden belső eltorzulása ellenére is van magában súlya és ereje. Misszió mindig az a szolgálat, mely még a tulajdonképeni „gyülekezet“ előtt van. A „gyülekezet“ magasabb fokozat a „misszió“ fölött: a „misszió“ szükségképen arra törekszik, hogy önmagát feleslegessé tegye és átadja helyét a gyülekezet kiépített szolgálatának. Ezt szükségképen érzik az egyházunkban folyó „missziói“ szolgálatok is: a „gyermekmisszió“ által megragadott gyermekeket bele kell vinni a gyülekezetbe, az evangélikáció megnyertek számára döntő kérdéssé lesz az „utómunka“, t. i. a beleillesztésük a gyülekezet vérkeringésébe. Azonban ha a gyülekezeti szolgálat különféle munkaköreit tekintjük missziói szolgálatnak, akkor tulajdonképen visszafejlesztjük a gyülekezeti szolgálatot egy alacsonyabb fokra. Innét származnak egyházunk életében azok a nyugtalanító mozzanatok, melyek miatt a „belmisszió“ sok áldásos szolgálata nem tudja megtalálni a maga igazi formáját, nem „épít“ úgy, mint ahogy „építenie“ kellene és akar is. Ha a gyülekezetet tesszük meg missziói munkaterületté, akkor szükségképen úgy dolgozunk, mintha nem volna gyülekezetünk s ez a gyülekezetnek, a valóságos és meglévő gyülekezetnek a fel nem ismerésére, sőt esetleg a belső szétmállasztására vezet.

Ezek csak vázlatosan

megráztolt szempontok. Szeretném, ha senki félre nem értené, amit mondani akarok: szüksége van egyházunknak azokra a szolgálati ágakra, melyekkel neveli a felnövekvő ifjúságot, állandóan gondozza, sőt „ébreszti“ tagjait, — a „hívőket“ is! Ez a gyülekezetnek a saját maga felé fordult s — ha újszövetségi szóval jelölhetem meg, — önmagát „építő“ szolgálata.* Szükség van ennek a szolgálatnak a minél erőteljesebb elmélyítésére, intenzívvel tételére, „integrálására.“ De éppen úgy szükség van misszióra! Nélkül nem teljes az egyház szolgálata. A külső és belső misszió egyaránt elengedhetetlenül hozzátartozik az egyház szolgálatához. De legyen a „misszió“ valóban az, aminek lennie kell: a hitetlenség sötétségében ülő népek (Mt. 4, 16) felé fordult „külső misszió“ és az Isten népének „eltévelyedett juhai“ (Mt. 10, 6), a pásztor nélkül való „elgyötört és szétszóródott“ sokaság (Mt. 9, 36) felé fordult „belső misszió.“

Karner Károly.

* Az „építés“ szót persze nem szabad abban a sokszor banálisan szentimentális értelemben venni, mint ahogyan azt jórészt megszoktuk. „Építjük“ a gyülekezetet, mely „Isten temploma“ (1. Kor. 3, 16 elsősorban nem az egyes keresztyénekre, hanem a gyülekezet egészére vonatkozik!). „Épít“ tehát minden olyan szolgálat, mely a gyülekezet tagjait beleépíti az Isten templomába és segíti a gyülekezetet, hogy az minél tökéletesebben legyen Istennek szolgáló, neki hálát adó és őt dicsőítő „templom.“

Szétrobbantja-e a lutheri hitvallásosság az ökumenikus gondolatot?

címen a Lelkipásztor legutóbbi száma Nygren gondolatait közölte, megjelölve a közlemény angol címét is. Az Evangélikus Élet 1949 március 19-i számában D. foglalkozott cikkünkkel ezen a címen: „Ismét: felekezet, vagy Egyház?“ A polemikus élű cikkre most nem kívánunk válaszolni, mert Nygren gondolatait és D. okfejtését olvasóink egymás mellé helyezve, a vita állásából önmaguk is megérlelhetik döntésüket. Mivel azonban D. cikkében kétségbevonta, hogy a Lelkipásztor közleménye hűen adja-e vissza Nygren gondolatait és megkérdőjelezi, hogy az érvek valóban Nygren érvei, — a vitában való biztos állásfoglalás érdekében határozottan le kell szögeznünk, hogy a Lelkipásztor közleménye Nygren gondolatait hamisítatlanul tolmácsolta. A kérdésre még visszatérünk.

K Ö N Y V T Á R B A N

LUTHERANUS VILÁGSZEMLE. — (The Lutheran World Review. A Lutheránus Világszövetség negyedévi folyóirata. I. évt. 1. szám 1948. július, 2. szám október, 64—64 lap.) — A Világszövetség 1947 júliusában lundi alakulógyűlésén határozta el világszemle indítását. Az első számban a Világszövetség elnöke, Nygrén professzor és főtítkára, Dr. S. C. Michelfelder ismertetik a folyóirat célkitűzéseit. Feladata az, hogy hozzáférhetővé tegye a világon mindenfelé szétszórta, számtalan nyelvet beszélő evangélikus egyházak kincseit. Ez vonatkozik mindenképp a teológiára (ilyen jellegű C. Bergendoff cikke a kinyilatkoztatásról s két összefoglalás a német, ill. amerikai evangélikus teológiáról), de az egyes evangélikus egyházak belső életére is (az októberi szám pl. a finn ébredés történetéről és sajtóságairól közöl cikket). Foglalkozni kíván a világ evangélikusságának mint egésznek a problémáival (Nygrén professzor ír a lutheránizmus mai feladatairól — ezt közölte a Lelkipásztor is 1948 őszén, — Hoh philadelphiai professzor az evangélizációról, Ullmann genfi újságíró Luther és korunk problémái címmel). Előkészítést is kíván szolgálni a Világszövetség ötvenkint tartandó gyűléseire. (A. Wentz gettisburgi professzor a Lutheránus Világszövetség feladatairól ír). A folyóirat kétségtelesen nagy szolgálatot tesz azzal, hogy megismerteti egymással a világ különböző nyelveket beszélő evangélikusságát. Ez már magában véve is öröndetes eredmény. Még öröndetesebb azonban az a tettekkészség, frissesség, mely a jelenkor problémáival foglalkozó cikkekből árad s mutatja, hogy a világ evangélikussága egyre jobban kezdi tudatosítani feladatait és felelősségét. A folyóirat első két számának német fordítása előkészületben van.

VILAGOSSÁG ÉS ÉLET. Az oslofi független, ú. n. „gyülekezeti“ evangélikus teol. fakultás fennállása negyvenéves jubileumának szentelte szept.—októberi számát a fakultás folyóirata,

a Lys og liv (Világosság és élet). A fakultást 1908-ban alapították önkéntes adományokból, hogy a liberális szellemű állami egyetemi fakultással szemben itt pozitív, biblikus, egyházas lelkészképzés biztosíttassék. A vállalkozás annyira életerősnek bizonyult, hogy ma, amikor a két fakultás között teológiai különbség már alig van, a gyülekezetek önkéntes adományaiból fenntartott fakultás hallgatóinak száma 250-en felül van, míg az állami egyetemi hittudományi karnak csak 60—70 hallgatója van. — A lapban megemlékezéseket írnak a jelenlegi professzorok és előadók, többek között: Ole Hallesby, a rendszeres teológia tanára, továbbá a fakultás néhány ösztöndíjas volt tanítványa s végül a jelenlegi hallgatóság egyik tagja. A közölt statisztikai adatokból megtudjuk, hogy 40 év alatt 923-an végezték tanulmányaikat a fakultáson, ezek közül egy püspök lett, teológiai doktorátust szereztek négyen. A cikkírók rámutatnak arra, hogy a gyülekezeti fakultás azzal a bizonyosságát létjogosultságának, hogy fennállása alatt mindig a kereszt teológiájának képviselője volt.

DR. ECSEDY ALADÁR: JÉZUS KÖVETÉSE. A szerző kiadása. Tahitótfalu, 1948. — 216 lap. (20 Ft.) — A való életet jól ismerő evangélizációs beállítottságú református lelkész komoly könyve Jézus követéséről. Célja: nem teológizálás, nem tanítás és nem prédikálás, hanem bizonyágtéves. Végigvonul a könyvön a személyes melegség. Mondanivalóját sűrű bibliai idézetekkel és evangéliumi énekekkel huzza alá erőteljesen. Minden gondolata bele van ágyazva a Szentírásba és az ébredésbe. Jelentősége abban van, hogy segítségére akar sietni a mai élet útvesztőiben eltévedt embernek és meg akarja neki mutatni a helyes utat és a helyes megoldást Jézus követésében. Végeredményben tehát pásztori szeretet és felelősség iratta meg ezt a munkát. Ez pedig minden körülmények között elismerésre méltó. Lelkészek haszonnal forgathatják. T. Gy.

HANDBUCH FÜR EVANGELISCHE JUGENDARBEIT. Verlag Junge Kirche Zürich, 1948. — W. Mannweiler szerkesztésében, 25 svájci lelkész és kísérésben nem-lelkész ifjúsági munkás közreműködésével jelent meg a svájci egyházi ifjúsági munka kézikönyve. Az ifjúsági munka minden területét szakszerűen és alaposan feldolgozza. Magyar viszonylatban a KIE 1939-ben megjelent „BEVEZETÉS A KERESZTYÉN IFJUSÁGI EGYESÜLETI MUNKÁBA” c. kiadványához hasonlítható, — a munka jellegét tekintve.

Az ifjúsági munka elvi alapvetése után részletesen foglalkozik az ifjú lélektanával és jelenlegi háború-utáni lelkiségével. Az ifjúsági munka különböző csoportjainak (fiú-, leány-, vegyes-, szórvány-, nyitott- vagy zárt csoport) speciális kérdései után a csoportmunka kérdéseit tárgyalja (bibliai munka, imádság, élet- és hitkérdések, eszmecsere, felolvasás, ének, zene, játék, sport és kirándulás, stb.). Foglalkozik a vezető személyének kérdésével és a vezetőképzéssel, az ifjúsági munka számára segítséget jelentő tényezőkkel és a munka nehézségeivel. Végül belehelyezi az ifjúsági munkát a gyülekezet és egyház nagy közösségébe, megmutatva az egyház organizmusába való beletartozását és az egész egyházért való felelősségét. Függelék képpen ügyes gyakorlati útmu-

tatót ad a programkészítéshez, vázlat szerűen.

A kézikönyv a svájci egyházi ifjúsági munkának minden bizonnyal nemcsak elgondolásait tartalmazza, hanem a munka fényképét is megmutatja: ma így dolgozik a svájci egyházi ifjúsági munka. Ha a mi ifjúsági munkánk történetében meg akarnók keresi ezt az időszakot: a KIE-munka ez a harmincas években, csak éppen egyesület nélkül gyülekezeti keretben és a ma kérdéseivel átszőve. Konszolidált viszonyok, amelyben az egyház ifjúsági munkájától természetszerűen elvárják azt, hogy az ifjúság számára nyújtsa a megfelelő mértékben adagolt Biblián kívül az ifjú élet keresztyén életkereteit. A könyv írói teljesen tisztán látnak az ifjúság lelki helyzete dolgában és hangsúlyozottan vallják, hogy a centruma a munkának az ige. De csak az ige nem elég... Mi is így vallottuk.

A mi jelenlegi helyzetünkben, visszazorítatva Isten által „csak” az ígéhez, érdekes bepillantást nyújt a könyv a svájci munkába. Rendkívül sok eszmélettelő gyakorlati kérdést is tárgyal, számunkra is tanulságosan. A helyesen értelmezett ökumenikus gondolat szerint ez a könyv most nekünk, egyes-programmú ifjúsági munkásoknak felteszi a négyesprogram kérdését: jól gondoljátok?

Nekünk más utat szabott Isten.

Tekus Ottó.

A Magyar Evangélikus Egyház Püspöki Karának Körlevele

371/25/1949.

Az államosított iskolák ingatlanainak illetékegyenértéke ügyében a pénzügyminiszterhez intézett egyetemes egyházi beadványra az a válasz érkezett, hogy a miniszter 1948. évi szeptember hó 17-én 245.567/1948. IX. a. szám alatt kelt rendelete szerint az államra szállt ingatlanok után kivetett illetékegyenérték az 1948. évi július hó 1-e utáni időre törölendő s az illetékegyenértéket csak 1948. évi június hó 30-ig kell megfizetni.

Szabó József s. k.,
a dunáninnyi egyházkerület
püspöke.

Vető Lajos dr. s. k.,
a tiszai egyházkerület
püspöke.

Túróczy Zoltán s. k.,
a dunántúli egyházkerület
püspöke.

Benkóczy Dániel s. k.,
a bányai egyházkerület
püspökhelyettese.

407/1949.

Szeretett Testvéreink!

A magyarországi evangéliumi keresztyénség felelős őrállói virágvasárnap ünnepén testvéri közösségben fordulnak az evangélium hiveihez, hitteli ismételve meg az apostoli köszöntést: Kegyelem néktek és békeesség Istentől, a mi Atyántól és az Úr Jézus Krisztustól.

Emlékeztetünk mindenkit a mi el nem veszíthető békeességünkre, melyet így hirdet nekünk Pál apostol: „Megigazulván azért hit által, békeességünk van Istennel, a mi Urunk Jézus Krisztus által.”

Ebben a békeességben szolgálunk, ezért újra meg újra könyörgünk s ezt szakadatlanul hirdetjük szavunk és magatartásunk által.

A nekünk adott kijelentés szerint a békeesség evangéliumának készségében kell járnunk. Reánk nézve egyedül döntő mindíg az Ige világos parancsa: „Intelek azért mindenek előtt, hogy tartassanak imádságok, esedezések, hálaadások minden emberekért, királyokért és minden méltóságban lévőkért, hogy csendes és nyugodalmas életet éljünk, teljes istenfélelemmel és tisztességgel. Ennek az intésnek abban is engedelmeskednünk kell, hogy szót emelünk a béke ügye mellett. Valljuk együtt az Ige szerint, hogy: boldogok a békeességre igyekezők. De közös, minden evangéliumi keresztyén emberhez és gyülekezethez szóló felhívásunk „mindenekelőtt“ az, hogy virágvasárnapon, a békeesség Fejedelmének, a mi szelíd és alázatos Urunknak, a gonoszt jóval meggyőző Krisztusunknak ünnepén tartsunk könyörgéseket gyülekezeteinkben minden emberért, a népek minden vezetőjéért, az Igében kapott ígértben reménykedve, hogy: csendes és nyugodalmas életet éljünk.”

Végezetre köszöntünk mindenkit az Igével: „Maga pedig a békeességnek Ur adja néktek mindenkor minden tekintetben békeességét. Az Úr legyen mindnyájatokkal.“ (II. Thess. 3, 16.)

Az 1949. év virágvasárnapján.

A magyarországi református egyház nevében:

Dr. Balogh Jenő sk., a dunántúli egyházkerület főgondnoka, az egyetemes konvent és a zsinat világi elnöke; D. Dr. Révész Imre sk., a tiszántúli egyházkerület püspöke, az egyetemes konvent és a zsinat lelkesí elnöke; Dr. Szentpéteri-Kun Béla sk., a tiszántúli egyházkerület főgondnoka, az egyetemes konvent és a zsinat világi alelnöke; Dr. Enyedy Andor sk., a tiszáninneni egyházkerület püspöke, a zsinat lelkesí alelnöke; Dr. Kiss Roland sk., a dunamelléki egyházkerület főgondnoka; Bereczky Albert sk., a dunamelléki egyházkerület püspöke, az egyetemes konvent lelkesí alelnöke; Horváth Elemér sk., egyházmegyei gondnok, a tiszáninneni egyházkerület főgondnok-helyettese; Györy Elemér sk., a dunántúli egyházkerület püspöke.

A magyarországi evangélikus egyház nevében:

Dr. Reök Iván sk., egyetemes felügyelő; Túróczy Zoltán sk., a dunántúli egyházkerület püspöke, az egyetemes közgyűlés egyházi elnöke; Dr. Mady Zoltán sk., a dunáninneni egyházkerület felügyelője; Szabó József sk., a dunáninneni egyházkerület püspöke; Margócsy Emil sk., a tiszai egyházkerület felügyelője; Dr. Vefő Lajos sk., a tiszai egyházkerület püspöke; Dr. Velsz Aladár sk., a dunántúli egyházkerület felügyelője; Benkóczy Dániel sk., a bányai egyházkerület püspök-helyettese; Dr. Adamkovics Agost sk., a bányai egyházkerület felügyelő-helyettese.

Dr. Kiss Ferenc sk., a magyarországi szabadegyházak szövetségének elnöke.

Dr. Somogyi Imre sk., a magyarországi baptista egyház elnöke.

Szécsey János sk., a magyarországi methodista egyház h. szuperintendense.

Tájékoztató

a Magyarhoni Evangélikus Lelkészek Egyesülete tervbe vett konferenciáiról

Mivel ezidén nyárra is sokféle konferencia rendezése várható az ország minden részében s ezeken a lelkeszek többféleképpen érdekelve vannak, előre tájékoztatót adunk a MELE tervbe vett konferenciáinak rendjéről. Kérjük a lelkeszeket, ennek ismeretében lehetőleg úgy rendezzenek egyéb konferenciákat, hogy egymást ne keresztezzük s hogy ők maguk se akadályoztassanak a lelkeszi jellegű konferenciákon való részvételben.

1. MÁJUS 10—12. napjain teológiai konferencia Dombóvárott a tolnabaranya-somogyi egyházmegye lelkeszei számára. Ez a konferencia már tavaly őszről halasztatott ezidén tavaszra.

Osszefoglaló címe: A LÉLEK DOLGAI. Közös bibliatanulmány három napon át Róm. 8, 1—27. versei alapján. Vezeti Zulauf Henrik. Előadások: 1. Hiszek Szentlélekben... 2. A Szentlélek belső tanubizonyoságtételéről szóló egyházi tan. 3. Test és lélek Luthernél. 4. Lélek és hivatal. Előadók: Dr. Wiczján Dezső és Scholz László.

Részletesebb programot az egyházmegye lelkeszei kapnak.

2. JÚLIUS 6—13. napjain lelkeszi továbbképző konferencia Klotildigetén.

Programmja kidolgozva, az előadók felkérése folyik. Legközelebbi számunkban részletesen ismertetjük.

3. JÚLIUS 26—29. napjain lelkeszevangélizáció az alföldön, valószínűleg Orosházán.

4. AUGUSZTUS 23—26. napjain lelkeszevangélizáció Gyenesdiáson. — A lelkeszevangélizációk rendjét is idejében közölni fogjuk.

REFORMÁTUS GYÜLEKEZET. Mult számunkban ismertettük a „Református egyház“ c. kéthetenként megjelenő református hivatalos lapot. A református sajtó új tervszerű rendezése alapján március 1-én megindult azután a „Református gyülekezet“ c. havi folyóirat is lelkipásztorok, presbiterek, egyházi nevelők, diakonusok, missziói munkások számára. Már az áprilisi szám is előtűnik fekszik. Eddig kialakult állandó, vagy időnkénti rovatai: Igehirdetés (cikkek, tanulmányok az igehirdetésről, újszövetségi fogalommagyarázat, újszövetségi görög kifejezések tartalmi vizsgálata); egyházi nevelés (keresztény pedagógiai és gyermeklélektani kérdések, vallástanítási problémák); gyülekezetépítés (tanulmány a belmisszióról, a gyülekezet történetének feldolgozásáról); gyermekmisszió (vasárnapi iskolai tanítási vázlatok); női munka (cikk: taníthat-e asszony a gyülekezetben?); teológia (Cullmann köny-

vének folytatólagos ismertetése, „Idő és történelem az őskeresztény teológiában“ címen); pogánymisszió (Hoeckendijk cikksorozatának: „A fiatal egyházak ma“ befejező közleménye); hírek, közlemények, könyv- és lapismeretetés, szemelvények egyházi lapokból.

A folyóirat az évenként kétszer-háromszor megjelenő Missziói Utmutató folytatása. Dr. Makkai Sándor szerkeszti változtatatosan és tartalmaz. Ha a mai evangélikus sajtónkkal összevetjük, azt kell mondani, hogy ez a folyóirat a Lelkipásztor és Gyermekbibliakör Vezető (azelőtt: Vasárnapi Iskolai Vezető), sőt — a tudományos teológia bekapcsolásával bizonyos mértékben — az Evangélikus Teológia feladatát teljesíti református vonalon, kettős gazdag lehetőséggel: az egyik a havi 80 oldalas helyterjedelem, a másik a folyóirat látóhatárának lelkeszeken kívül gyülekezeti munkások felé való megnyitása. Egyes szám ára: 6.— forint.